

‘Land en water verbonden’
Projectenboek Waterrecreatie Noordoost Fryslân

‘Land en water verbonden’

Toekomstbeeld en strategische visie waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025

PROJECTENBOEK

Gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel,
Kollumerland c.a., Tytsjerksteradiel en Provincie Fryslân

Inhoud

1 Inleiding.....	7	4 Projectfiches.....	13	Project 3.2: Holwerd aan Zee	37
1.1 Werkwijze.....	7	4.1 Thema 1: Water en Land verbinden	15	Project 3.3: Trynwâlden toeristisch-recreatief	
1.2 Kanttekening.....	8	Project 1.1 Blauwe TOP's	15	ontsluiten	39
2 Onderling versterken	9	Project 1.2: Blauwe TOP's + ...	17	4.4 Thema 4: Onderling Verbinden.....	41
2.1 Private en particuliere initiatieven	10	Project 1.3: Waddengebied beleven	19	Project 4.1: Ontwikkelen land water	
2.2 Overheidsprojecten	9	Project 1.4: Voorzieningen rondvaartboten.....	21	arrangementen.....	41
2.3 Direct uitvoerbare projecten	10	Project 1.5: Slechtweervoorziening	23	Project 4.2: Gastvrijheid en gastheerschap	
3 Randvoorwaarden en aandachtpunten	11	4.2 Thema 2: Vaarwegen verbinden	25	ondernemers.....	43
3.1 Regiopromotie	11	Project 2.1: Revitaliseren opvaarten naar het wad		Project 4.3: Stimuleren samenwerking en	
3.2 Samenwerking in uitvoering	11	.....	25	versterking organisatiegraad.....	45
3.3 Aandachtspunten	11	Project 2.2: Opvaarten Achtkarspelen	27	Project 4.4: Stimuleren en faciliteren van	
		Project 2.3: Opwaarderen vaarverbinding naar		watersport gebonden bedrijvigheid.....	47
		Oost	29	4.5 Thema 5: Promotie en Positionering	49
		Project 2.4: Klantvriendelijke brug- en		Project 5.1: WIFI regiobreed	49
		sluisbediening.....	31	Project 5.2: Regionale media- en beeldenbank ..	51
		4.3 Thema 3: Bijzondere bestemmingen	33	Project 5.3: Ontwikkelen App	53
		Project 3.1: Wetterwâlden Bûtenfjild duurzaam		Project 5.4: Regionale kortingspas.....	55
		ontsluiten	33	Project 5.5: Regiovaarkaart	57

Project 5.6: Evenementen stimuleren, ontwikkelen en zichtbaar maken.....	59
4.6 Thema 6 Duurzaamheid.....	61
Project 6.1: Convenant duurzaamheid.....	61
Project 6.2: Regio dekkend netwerk elektrisch varen	63
Project 6.3: Evenementen en pilots in de regio met zon- en windenergie in combinatie met waterrecreatie	65
Bijlage 1 Overzichtstabel projecten visie waterrecreatie Noordoost Fryslân.....	67

1 Inleiding

In het Toekomstbeeld en de Strategische Visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân is beschreven waar de regio met waterrecreatie in de komende 15 jaar naar toe wil. In dit projectboek zijn de eerste concrete projecten beschreven en uitgewerkt in projectfiches om de gezamenlijke ambitie van bedrijven, organisaties en overheden op het gebied van waterrecreatie in de regio Noordoost Fryslân te realiseren.

1.1 Werkwijze

In de interviews met stakeholders in de regio en de Ateliers zijn diverse projecten en ideeën aangereikt. Het zijn zeer uiteenlopende projecten/ideeën qua grootte en investeringsbedrag maar ook naar de fases waarin de projecten zich bevinden. Zo is het ene project nog een wens of idee in de initiatiefase en bevinden andere projecten zich al in definitie- of ontwerpfase. De projecten zijn ingedeeld naar de thema's van de visie waar ze aan bijdragen. Het gaat zowel om overheids- als private projecten. Vervolgens

zijn alle projecten zorgvuldig bekeken en beoordeeld. De projecten zijn beoordeeld met de scores 0, 2 of 4 punten. De totaalscore geeft een eerste indruk bij welke projecten de accenten liggen.

Een overzichtstabel van alle projecten vindt u in bijlage 1. In deze overzichtstabel staan groen gemarkeerd de projecten die in dit projectboek zijn uitgewerkt. Daarnaast zijn diverse projecten blauw gemarkeerd. Dit betreft projecten die al in een ander verband, publiek of privaat, worden opgepakt of uitgewerkt. Deze projecten zijn van groot belang en worden dan ook extra belicht in het tweede hoofdstuk.

Een selectie van projecten is uitgewerkt in een projectfiche. Uitgangspunten voor de selectie zijn:

- Mate van bijdrage aan de visie waterrecreatie
- Project draagt bij aan de identiteit van de regio
- Positief effect op werkgelegenheid

- De katalyserende werking van het project. Hierbij is indirect ook een eerste kosten-baten afweging gemaakt.
- Mate van draagvlak. Hierin is ook gekeken naar de dynamiek in en rond een project.
- Beoordeling in interviews of Ateliers
- Wel of niet opgevoerd vanuit ander verband, privaat of publiek

Daarnaast is ook gekeken naar:

- Investeringsomvang van het project; Investeringsomvang (Klein <€ 50.000, Middelgroot € 50.000 - € 500.000, Groot >€ 500.000)
- Doorlooptijd van het project; de doorlooptijd slaat terug op de termijn waarop het project de hele projectcyclus (van initiatie tot realisatie) heeft doorlopen. Waarbij geldt: Kort 1-3 jaar, Middellang 4-6 jaar en Lang > 6 jaar.

Bij de uitgewerkte projecten is een spreiding nagestreefd van projecten met een korte doorlooptijd en een lage investeringsomvang (de quick wins) en

ambitieuze projecten met een langere doorlooptijd en omvangrijker investeringsomvang. Ook speelt bij een aantal projecten mee dat deze in de Ateliers en gesprekken meer dan eens als belangrijk zijn benoemd.

De geselecteerde projecten zijn nader uitgewerkt in projectfiches die tezamen het projectenboek vormen dat aansluit bij de visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân. In deze projectfiches is kort het project beschreven, inclusief het beoogde resultaat, een eerste globale raming van tijdsinzet en kosten en de betrokken actoren. In sommige gevallen zijn sterk samenhangende projecten in één projectfiche uitgewerkt.

De projectfiches zijn ingedeeld naar de zes thema's van de strategische visie:

- Water en land verbinden
- Vaarwegen verbinden
- Bijzondere bestemmingen
- Promotie en positioneren
- Onderling verbinden
- Duurzame regio

1.2 Kanttekeningen

Een kanttekening bij de gehanteerde methode is op zijn plaats. De waardering en beoordeling is zo objectief mogelijk gedaan maar een volledig objectieve beoordeling is niet mogelijk. Daarnaast zijn in een aantal gevallen niet alle ins- en outs en (on-)mogelijkheden van het project op dit moment bekend. Zo kunnen nieuwe inzichten en aanvullende argumenten de totale waardering van het project bij een nieuwe beoordeling sterk beïnvloeden. Door veranderende omstandigheden kan een project misschien toch versneld worden opgepakt en uitgevoerd. Ook

verdient het aanbeveling nog eens met een creatieve blik naar de mogelijke verbanden tussen de projecten te kijken. Zijn er bijvoorbeeld interessante kruisbestuivingen of koppelingen van projecten te maken in samenwerking met bijvoorbeeld kennisinstituten, hogescholen of met bestaande projecten.

Wat betreft de raming van de investering die in de projectfiches is genoemd, wordt opgemerkt dat het een eerste indicatieve raming betreft. Voor een nauwkeuriger raming moeten de projecten nader worden uitgewerkt.

2 Onderling versterken

Zoals in het eerste hoofdstuk is aangegeven, bevinden zich in de projectenlijst diverse projecten die al zijn geïnitieerd of in ontwikkeling zijn. Het betreft initiatieven en projecten van zowel overheid als private partijen. Deze projecten zijn niet nader uitgewerkt in een projectfiche, maar hangen wel sterk samen met of zijn van (grote) toegevoegde waarde voor de visie Waterrecreatie. Enerzijds dragen deze projecten direct bij aan het realiseren van het Toekomstbeeld van de Visie Waterrecreatie. Anderzijds zal een verdere ontwikkeling van de Visie Waterrecreatie deze projecten ook versterken. Alle projecten tezamen leggen de basis voor een opwaartse spiraal voor de waterrecreatie in Noordoost Fryslân.

2.1 Private en particuliere initiatieven

- Uitbreidingsplannen van verblijfsaccommodatie bij Zwartkruis, Klein Zwitserland en Eastermar
- Nieuw plan verblijfsrecreatie en dagattractie(waterpretpark) bij Eeltsjemar
- Nieuw plan recreatiebungalowpark bij Driezum met verbinding Swemmer en jachthaven
- Nieuw plan bungalowpark bij Burdaard
- Uitbreiding hotel Burdaard
- Uitbreiding minicamping aan Wânswerterfeart
- Plan voor haventje en camping met trekkershutten bij Strobosser Trekfeart.
- Plan ontwikkeling Ljeppershiem in Westergeest tot kleinschalig waterrecreatiepark
- Uitbereiding haven van Suwâld met meer passantenplekken
- Investering in nieuwe bedrijfsruimte voor grotere schepen bij Frisian Motorboats (Zwartkruis)
- Ontwikkelingsplan voor oud pakhuis aan Strobosser Trekfeart naar informatiecentrum over historie van oude trekwegen inclusief aanlegplek
- Een bouwplan voor een saunacomplex aan de Wide le in Burgum met naast saunafaciliteiten, een schoonheidssalon, horeca aan het water voor zowel gasten als mensen van buiten en een hotel.
- Plan benutten leegstaande woningen en gebouwen voor kleinschalige verblijfsaccommodatie.
- Ontwikkelingsplan voor Waddeninfocentrum bij Holwerd
- Ontwikkelingsplan voor nieuwe kanoroute in het gebied tussen Kootstertille en Buitenpost. Initiatief van plaatselijk belang Kootstertille en de Survivalclub
- Ontwikkelingsplan voor herintroductie van zeeforel in Lauwersmeer als toeristische trekpleister
- Verder ontwikkelen schoolzeilen en idee voor regionaal opleidingscentrum in Achtkarspelen.
- Regiopromotie in binnen- en buitenland.

2.2 Overheidsprojecten

- Project Súd Ie: bevaarbaar maken van de Súd Ie voor recreatieklasse Dm (2,5 meter doorvaarthoogte) is van grote meerwaarde voor de visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân en is een belangrijke uitwerking van het thema 2: Vaarwegen verbinden.
- Koers op Lauwersmeer: specifiek ontwikkelen Hoek van de Bant en versterken Lauwersoog als toegangspoort (waaronder het vergroten van de sluiscapaciteit) zijn van groot belang voor de ontwikkeling van de waterrecreatie in Noordoost Fryslân. Het is een belangrijke ontwikkeling voor thema 3: Bijzondere Bestemmingen.
- Noardeast FRYSLAN. TOP lokaasje tusken de marren. De verbinding tussen Koers op Lauwersmeer en de ANNO-gemeenten wordt gemaakt door middel van fiersichten en parelsnoeren; De verdere uitwerking van de vier Fiersichten (Hoek van de Bant, Kollumeroord, Dokkumer Nieuwe Zijlen en Ezumazijl) en de 5 parelsnoeren (Lits Lauwersmar-route, Dokkumer Ie - Dokkumer Grutdijp, Súd Ie, Lauwers en Oude Zeedijk) sluiten nauw aan bij het Thema Water en Land verbinden en met name de ontwikkeling van Blauwe TOP's +.
- Masterplan Dokkum: speerpunten in het masterplan zijn verbeteren ontsluiting en toegankelijkheid van de binnenstad en de aanlegplekken te verbeteren zowel kwantitatief als kwalitatief. Uitwerking van het masterplan Dokkum is een belangrijke impuls voor thema 3: bijzondere bestemmingen.
- Masterplan Earnewâld; Speerpunten in het masterplan zijn het ontwikkelen van toerisme/ watersportgebonden bedrijvigheden; optimaliseren verbinding recreatiegebied en dorp (tunnel) en dagrecreatieve voorzieningen op het recreatieterrein. Ook dit masterplan is belangrijk voor thema 3: ontwikkelen bijzondere bestemmingen.

- Kollum Watersportdorp: het doel is Kollum te ontwikkelen als regionaal centrum op het gebied van de watersport. Speerpunt is de vaarbereikbaarheid en de aantrekkelijkheid van het centrum van Kollum. Dit project en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is van groot belang voor meerdere thema's uit de visie waterrecreatie.
- Waterfront Burgum: aan de zuidwestkant van Burgum is onder invloed van de aanleg van de centrale as en de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk en een ecologische zone een visie opgesteld. De visie biedt kansen voor ontwikkeling van waterrecreatie en heeft aansluiting met de thema's water en land verbinden en vaarwegen verbinden.
- De Centrale As: de integrale gebiedsontwikkeling Oerweide, sope en wâld biedt koppelkansen voor ontwikkelingen van diverse projecten van de visie waterrecreatie. In het algemeen voor de ontwikkeling van Blauwe TOP's uit het thema water en land verbinden maar in het bijzonder voor ontwikkelingen rond Burgum en Wetterwâlden-Bûtenfjild.
- Uitwerking en promotie van nieuwe product-markt combinaties voor inkomend toerisme Noord Nederland. Op initiatief van de Kamer van Koophandel Noord-Nederland wordt samen met ondernemers gewerkt aan concrete productontwikkeling en promotie voor buitenlandse toeristen.
- Project Elektrisch varen Ferwerderadiel - Tytsjerksteradiel. Vanuit Regio in Actie (initiatief om te komen tot een samenhangend toeristisch product rondom de Noordelijke Elfstedenvaarroute) is een project opgestart om elektrische boten te verhuren rond de Noordelijke Elfstedenvaarroute. Daarmee kan het gebied verkend worden. Het is een publiek-private project en eerste streven is om juni 2013 twee boten te verhuren vanaf Aldtsjerk en Burdaard.

2.3 Direct uitvoerbare projecten

- Naast de uitgewerkte projectfiches en de projecten die al geïnitieerd zijn, bevinden zich ook in de projectenlijst projecten die eigenlijk direct opgepakt kunnen worden door een partij; ondernemer of overheid. Het is 'laaghangend fruit' waar muziek in zit en niet vraagt om een grote investering. Het gaat om de volgende projecten:
- Camperplekken aan het water
  - Samenwerking met onderwijs en innovatie-instituten
  - Rondvaarten gericht op natuur
  - Activiteiten voor de jeugd
  - Meevaren met vissers
  - Toeristische info actief aanbieden, verrassende info op het water
  - Vrij kamperen aan het water
  - Gebruik bestaande infocentra, zoals in Earnewâld
  - Aanbod koppelen en arrangementen ontwikkelen; benut bestaande trekkers 11 stedenarrangement, vogeltrekroute, natuurgebieden en nationale parken
  - Slecht weer: benutten bestaande sportscholen en sauna's in omgeving
  - Aansluiten bij bestaande evenementen
  - Coördineren evenementenkalender
  - Benut bestaande fondsen als elektrisch varen
  - Benut bestaande ontwikkelingen als Súd Ie en Centrale As voor brede gebiedsontwikkeling.
  - Maak omgevingen die in feite klaar liggen voor water/landcombinaties zoals Aldtsjerk met een nieuwe haven (tevens start wandel- fietsroute, historische plekken en veel recreatiemogelijkheden in de omgeving (Trynwâlden en Grote Wielen) zichtbaar en koppel het aan het projecten als TOP's en TOP's + (project fiche 1.1 en 1.2).

3 Randvoorwaarden en aandachtspunten

3.1 Regiopromotie

Het ontbreken van een goede regiopromotie komt zowel in de gesprekken als de Ateliers sterk naar voren. Vooral het belang van structuren verkennen en verbinden op gebied van promotie werd benadrukt. Dit is een project dat de waterrecreatieve sector overstijgt en de hele toeristisch-recreatieve sector aangaat. Op het moment van schrijven is er een grote dynamiek gaande rond toeristische informatievoorziening en daarmee samenhangend de regiopromotie. Derhalve is dit punt niet in een specifiek projectfiche uitgewerkt. Wel is een goede regiopromotie en een goede toeristische infrastructuur van zeer grote betekenis en randvoorwaardelijk voor het realiseren van het Toekomstbeeld en de strategische visie. De regio-promotie dient door overheid en ondernemers samen te worden opgepakt en uitgewerkt.

3.2 Samenwerking in uitvoering

De totstandkoming van de Visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân en dit projectenboek vroeg en kreeg de enthousiaste inzet en commitment van vele publieke en private partijen. De realisatie van de visie vraagt eveneens veel en langdurige inzet, commitment en participatie van deze partijen. Feitelijk vraagt de realisatie om een inspirerende verbintenis voor vele decennia om te ontwikkelen tot een interessante kwalitatieve regio voor waterrecreatie en dat ook te blijven. Daarbij staat waterrecreatie niet op zich, maar is het een cruciaal onderdeel van een brede toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

3.3 Aandachtspunten

Om het Toekomstbeeld voor waterrecreatie te realiseren is het van groot belang dat in ieder geval bij alle infrastructurele projecten goed het Toekomstbeeld en de Strategische Visie voor ogen wordt gehouden. Wellicht zijn er kansen en mogelijkheden om in een integraal project ook

onderdelen van de waterrecreatie te realiseren. In ieder geval dienen geen nieuwe 'barrières' en 'belemmeringen' opgeworpen te worden voor het Toekomstbeeld. Zo is een brug (zie volgende pagina) gerealiseerd bij een aftakking van de Dokkumer Ie. Deze maakt het realiseren van een opvaart op Cm-niveau weer kostbaarder. Nu hoeft niet elk kunstwerk voor de hoogste vaarklasse geprepareerd te worden. Wel is zaak om bij cruciale punten rekening te houden met de toekomstige potentie. Dit geldt zeker bij de Centrale As in relatie tot de vaarverbinding door het Bûtenfjild.

Bij het daadwerkelijk uitwerken en ontwerpen van de projecten is het goed moment om intensief en creatief te kijken naar een aantal aandachtspunten om tot een optimaal resultaat te komen. Het is zinvol bij elk project deze aandachtspunten langs te lopen als een soort afvinklijstje: kan of moet ik hier iets mee in dit project? Het gaat om de volgende aandachtspunten:

- **Overige doelgroepen;** is het mogelijk in het kielzog van dit project extra mogelijkheden of verbeteringen

- aan te brengen voor de overige doelgroepen zoals vissers, kanoërs, surfers en rondvaartboten.
- **Duurzaamheid;** is bij dit project een duurzame variant of toepassing mogelijk is.
  - **Ruimtelijke kwaliteit;** past dit project en zo ja, hoe past dit project het beste in de omgeving en het cultuurhistorische landschap.¹
  - **Integrale opgave;** met welke andere terreinen als natuur, water, welzijn het raakvlakken en koppelkansen.
  - **Baggerwerkzaamheden;** een aandachtspunt dat niet specifiek in een project is uitgewerkt is baggeren. Enerzijds vraagt baggeren vanuit een reguliere onderhoudsplicht altijd aandacht. Zo zijn er nog altijd ondiepe stukken langs de Lits Lauwersmeer route. Maar ook zijn er delen nog niet op diepte zoals de vaarlus bij Engwierum: Alde Lunen. Dit zou op diepte volgens klasse Cm moeten zijn om een goede aansluiting te behouden met Nije Swemmer en Dokkumer Grutdijp.

---

¹ Vanuit het Friese Merenproject zijn voor het opstellen van de masterplannen voor watersportkernen 23 bouwstenen geformuleerd. Dit zijn 23 aandachtspunten op het gebied van duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit die nagelopen worden om tot een optimaal resultaat te komen. Deze bouwstenen zijn ook goed toepasbaar bij projecten voor de visie waterrecreatie Noordoost Fryslân. Meer informatie over de bouwstenen en voorbeelden: www.friesemeren.nl

4 Projectfiches

In dit hoofdstuk worden de afzonderlijke projecten beschreven en met referentiebeelden geïllustreerd. Van ieder project staan op de linker pagina verschillende beelden of kaarten, gevolgd door de beschrijving op de rechterpagina.

Referentiebeeld

Blauwe Top in buitengebied; aanlegvoorzieningen en startpunt van bewegwijzerde fiets- en wandelroutes.

4.1 Thema 1: Water en Land verbinden

Project 1.1 Blauwe TOP's

Regiodekkend netwerk van Toeristische Overstappunten (TOP's) tussen water en land, Blauwe Tops

Probleem/uitdaging

Land- en watergebonden recreatie waren tot voor kort gescheiden werelden waarbij voorzieningen niet op elkaar werden aangesloten. De in de visie gekozen doelgroepen 'campervaarder' en 'sloepvaarder' leidt tot de wens om een koppeling te maken tussen (Marrekrite-)steigers en afmeerplaatsen aan paden en routes op het land.

Beoogd resultaat:

Binnen het grit van ruimtelijk gedrag van de watersporters een netwerk van Blauwe TOP's maken waar de watersporter (de campervaarder en de sloepvaarder in het bijzonder) aan wal kan voor een dagdeel landgebonden vorm van recreatie; zoals wandelen en fietsen.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Veilige aanlegvoorziening
- Verbinding met de wal
- Aandacht voor toegankelijkheid voor minder valide watersporter
- Aansluiting op fiets- en wandelvoorzieningen, knooppuntensysteem
- Landschappelijke inpassing
- Afgestemd op de vraag
- Duidelijke informatie over routemogelijkheden
- Gemiddelde afstand tussen TOP's en TOP's + ca. 10-15 km

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: Raming: € 50.000 per top (afhankelijk van benodigde infrastructurele maatregelen / informatievoorziening)

Uren: 1 fte (in combinatie met Blauwe TOP's+)

Koppelkans en/of cofinanciering

- Waddenfonds
- Provinciale subsidie oplaadpunten elektrisch varen
- Friese Merenproject

Beoogd effect:

- Een logisch netwerk van plaatsen waar de beoogde doelgroep kan aanleggen, de boot kan verlaten en een aangename tijd op de oever en/of aanpalend gebied kan doorbrengen.
- Meer dynamiek vanwege de aanwezigheid van watersporters.
- Meer bestedingen aan de wal.

Afhankelijkheden:

- Planologische randvoorwaarden
- Cluster van knooppunten
- Kruising van vaarwegen en routepad
- Faciliteiten en voorzieningen aanwezig
- Arrangementen en lokale dynamiek

Betrokken Partijen

- Gemeenten verenigd in ANNO
- Marrekrite
- Provincie Fryslân

- Provinciaal Ruimtelijke kwaliteitsteam
- Gemeenten verenigd in ANNO
- Landschapsbeheer Friesland

Referentiebeeld

Winsum Groningen. Combinatie haven, camping en aanlegplek met wandelpad naar historisch centrum.

Rufus aan het water
Horeca, accommodatie, bootverhuur,
passantenhaven gelegen aan
fietsknooppuntensysteem met fietspont die de
ondernemer bedient.

Project 1.2: Blauwe TOP's +

Regiodekkend netwerk van Toeristische Overstappunten (TOP's) tussen water en land, Blauwe Tops, met uitgebreide voorzieningen.

Probleem/uitdaging

In aanvulling op het project Blauwe TOP's regiobreed ook een netwerk Blauwe TOP's + opzetten. Deze TOP's kennen naast een goede fysieke verbinding tussen water en land een uitgebreider

voorzieningsniveau. Voorzieningen in de vorm van:

- winkelaanbod
- horeca
- verblijfsaccommodatie
- museum of bijzondere bezienswaardigheid (cultuur-historisch punt) in de nabijheid.

De Blauwe TOP's + zullen veelal aansluiten bij de Unique Selling Points (USP) op het gebied van natuur en cultuur in de regio. Een inventarisatie van de USP's moet gekoppeld worden aan de vaarwegen, waarna of directe- of indirecte verbinding gelegd moet worden. Daarnaast moeten de Blauwe TOP's + slimme verbindingen zoeken met diverse private en publieke ontwikkelingen zoals een theetuin aan water, de gebiedsontwikkeling rond de Centrale As of de realisatie van een Wadbelevingscentrum in Holwerd. De regio moet daartoe tevens haar parels oppoetsen en haar kleinoden in brede zin bekender en bereikbaarder maken voor de waterrecreant en ook de overige recreanten en toeristen. Bij het oppoetsen van de parels valt te denken aan het uitbouwen van de admiraliteit van Dokkum, de Wadden beleven, stinzen en staten bereikbaar maken en dorpen langs vaarroutes nog aantrekkelijker maken. Dit project heeft sterke connectie met het plan 'NO FRYSLAN. TOP lokaasje tusken de marren'. Daarin

wordt de verbinding tussen de visie 'Koers op Lauwersmeer' en de ANNO-gemeenten gemaakt door middel van fiersichten en parelsnoeren. De uitwerking van de Fiersichten (Hoek van de Bant, Kollumeroord, Dokkumer Nieuwe Zijlen en Ezumazijl) en parelsnoeren (Lits Lauwersmar-route, Dokkumer Ie - Dokkumer Grudjip, Súd Ie, Lauwers en Oude Zeedijk) hebben veel raakvlakken en/of overlap met de uitwerking van Blauwe TOP's+.

Beoogd resultaat:

Voor de waterrecreant zijn de parels in de regio zichtbaar en toegankelijk. De waterrecreant kan binnen een grid met vaarafstand van 10-15 km aan wal gaan voor een vorm van verteer en vermaak. Dit is bij voorkeur een Blauwe TOP+ maar minimaal een Blauwe TOP.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Veilige en aantrekkelijke aanlegvoorziening
- Verbinding met de wal
- Aandacht voor toegankelijkheid voor minder valide watersporter
- Aansluiting op fiets- en wandelvoorzieningen, knooppuntensysteem
- Duidelijke informatie over recreatieve voorziening of culturele bestemming bij de TOP of in de nabijheid
- Aansluiting met voorziening als horeca, verblijfsrecreatie, museum of bijzondere bezienswaardigheid
- Landschappelijke inpassing
- Gemiddelde afstand tussen TOP's en TOP's+ ca. 10-15 km

Doorlooptijd project
Middellang

Investerings (indicatief)

Geld: € 50.000 voor inrichten TOP en verbinding naar attractie/voorzieningen.

Uren: 1 fte (in combinatie Blauwe TOP)

Koppelkans en cofinanciering

- Waddenfonds
- Masterplannen Friese Meren
- Toeristisch programma Friese Wadden
- Uitvoeringsprogramma Visie Koers op Lauwersmeer

Beoogd effect:

- Een logisch netwerk van plaatsen waar de beoogde doelgroep kan aanleggen, de boot kan verlaten en een aangename tijd op de oever en/of aanpalend gebied kan doorbrengen.
- Meer dynamiek vanwege de aanwezigheid van watersporters
- Opgespoetste en beter ontsloten parels in Noordoost Fryslân.

Afhankelijkheden:

- Planologische randvoorwaarden
- Cluster van knooppunten
- Kruising van vaarwegen en routepaden
- Faciliteiten en voorzieningen aanwezig
- Arrangementen en lokale dynamiek

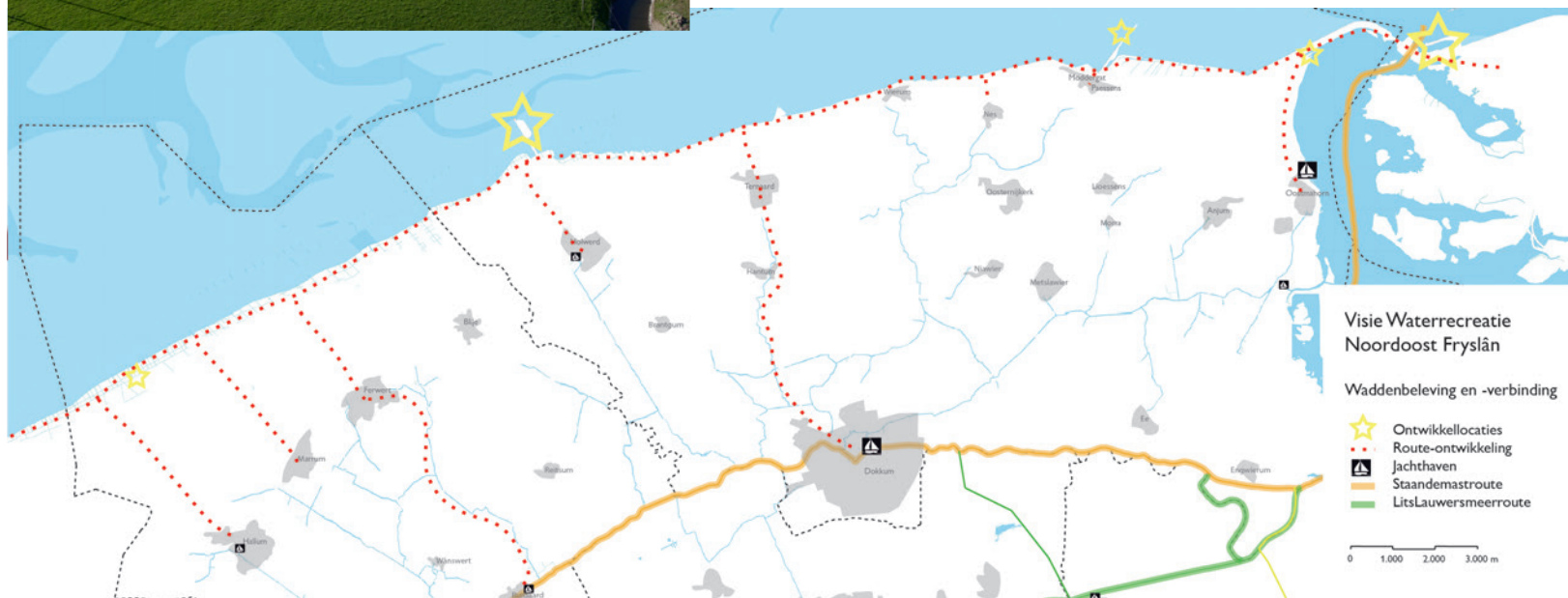
Betrokken partijen:

- Gemeenten verenigd in ANNO
- Provincie Fryslân
- Plattelânstoerisme
- Marrekrite
- Stuurgroep Lauwersmeer
- Markant Friesland

Referentiebeeld

Noordoost Fryslân Buitendijks

Project 1.3: Waddengebied beleven

Probleem/uitdaging

Een bijzondere trekker en bron van vermaak vormen de Wadden. Het is niet alleen een belangrijk vaargebied en daarmee bestemming voor tal van watersporters, maar het vormt eveneens het meest oorspronkelijke landschap en natuurgebied dat Nederland te bieden heeft. De wijze waarop de Wadden op dit moment geëtaleerd worden, laat sterk te wensen over en vraagt om veel meer voorzieningen en mogelijkheden. Met de zeedijk als symbolische rode draad ten noorden van het plangebied, worden meer mogelijkheden geschapen voor beleving van de kwelders, uitkijkpunten maar ook verbindingen landinwaarts, zodat de campervaarder vanuit de haventjes in de nabijgelegen plaatsen eenvoudig naar de dijk kan lopen of fietsen. Omgekeerd kan de wadvaarder ook op aantrekkelijke wijze de vaste wal verkennen. Daarvoor is een goede recreatieve verbinding van binnendijs en buitendijs noodzakelijk. Naast fysiek beleven draagt ook meer informatie over ontstaansgeschiedenis en het bijzondere landschap bij aan de beleving van het Waddengebied.

Dit project gaat niet in op infrastructurele voorzieningen specifiek voor de waterrecreatievaart maar zoomt in op een goede ontsluiting en beleving van het buitendijs gebied.

Beoogd resultaat:

Concrete toename van mogelijkheden tot beleven van de Wadden. Daarbij valt concreet te denken aan:

- buitendijkse wandelmogelijkheden, struintochten
- buitendijkse fietspaden en routes
- waddevenementen, modderfestivals, 'Wad 'n diner!'

- toeristisch recreatieve informatievoorziening
- bezoekerscentrum
- recreatieve verbindingen binnen- en buitendijs
- uitkijkpunten of vogelkijkhut
- zeekanoroutes
- TOP's
- horeca
- verblijfsrecreatieve mogelijkheden

Randvoorwaarden:

- Onlosmakelijk met Wadden verbonden
- Gericht op beleving van de Wadden
- In balans met de natuur
- Verknoopt met wandel- en fietsmogelijkheden
- Relatie met Groningen, Waddeneilanden
- Gebruikmaken van Wadden streekproducten

Doorlooptijd project:

Verschillend per activiteit

Investering (indicatief)

Geld:

- 100.000 euro projectleiderschap + aanverwante kosten
  - 50.000 aanjaagsubsidie voor de organisatie van de festivals, wandeltochten, enz.
  - 2,0 mio Euro voor een bezoekerscentrum
- Uren: 0,5 fte; aanjager die voortdurend bezig is met projecten realiseren en activiteiten ontwikkeling

Koppelkans en cofinanciering

- Toeristisch Programma Friese Wadden
- Waddenfonds
- Noordoost aan het Wad
- Ontwikkelen Holwerd aan Zee

Beoogd effect:

Stevige toename recreatief gebruik en beleving van het Waddengebied

Afhankelijkheden:

- Goede afstemming terreinbeherende organisaties
- Goede promotie
- Inspirerende projecten/festivals/evenementen

Betrokken partijen:

- Namens ANNO; Gemeente Ferwerderadiel en Dongeradeel
- Dorpsbelang Holwerd
- it Fryske Gea
- Staatsbosbeheer
- Wetterskip Fryslân
- Landschapsbeheer Friesland

Referentiebeeld

Gereserveerde aanlegplek voor MSK in Earnewâld

Rondvaartboot bij Lauwersmeer

Project 1.4: Voorzieningen rondvaartboten

Het stimuleren en faciliteren van rondvaarten in de regio

Probleem/uitdaging

Jaarlijks vervoeren de Friese rondvaartboten zo'n 120.000 passagiers. Passagiers ondernemen een dagtrip maar ook worden de schepen ingezet voor trouwerijen, jubilea of productpresentaties en themafeesten. De rondvaartpassagiers maken in de meeste gevallen tussenstops op hun vaartocht en gaan dan aan wal voor een bezoek aan een dorp of stad met winkels, horeca en musea. Jaarlijks besteden de passagiers van rondvaartboten ca. 5.0 mln euro in de Friese economie.

Echter in diverse dorpen en steden zijn onvoldoende (exclusieve) goede ligplaatsen/ passantenplekken voor rondvaartboten. Waardoor bepaalde bestemmingen niet worden aangedaan om de gasten te laten passagieren. Door het ontbreken van ligplaatsen worden ook geen arrangementen ontwikkeld met lokale ondernemers.

Beoogd resultaat:

- Meer rondvaarten in de regio met tussenstops in dorpen en steden in de regio doordat er goede aanlegvoorzieningen zijn voor rondvaartboten

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Stevige walbeschoeiing met palen en/of ringen om vast te maken en een minimale lengte van 40 meter.
- Gladde afwerking; geen gordingen. Door op- en afstappen van grote groepen mensen kan het schip hoger of lager komen te liggen en het berghout van het schip moet dan niet onder een gording blijven steken.

- Geen meerpalen voor de beschoeiing langs. Hierdoor wordt de afstand tussen oever en schip groter en is een langere loopplank nodig.
- Hoogte boven waterspiegel tussen 60 en 90 cm. De meeste schepen hebben een uitgang op deze hoogte, waardoor de afstap minimaal is. Bovendien blijft de helling van een loopplank tbv. rolstoelen en rollators zo beperkt.
- Duidelijke rechtsgeldige bebording. Bij voorkeur bord A5 of A7 uit het binnenvaartpolitiegelement met onderbord met uitzondering van FRO-rondvaartboten.

Verder is zeer wenselijk

- Bereikbaarheid voor bevoorrading
- Afgiftepunt voor vuilwater
- Drinkwatertappunt
- Stroomaansluiting

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: Afhankelijk van benodigde aanpassingen voor de rondvaartvoorziening.

Uren: 0,1 fte inzet om ontwikkeling aan te jagen

Koppelkans en cofinanciering:

- Masterplannen Friese Merenproject
- Koers op Lauwersmeer

Beoogd effect:

Goede voorzieningen om de rondvaartboten te faciliteren.

Afhankelijkheden:

Bereidheid de rondvaartsector in haar functioneren tegemoet te komen

Betrokken partijen:

- Gemeenten verenigd in ANNO
- Gemeente- en private havens
- Friese Rondvaart Ondernemers

KUNNEN WE UW ONDERNEMERSHART LATEN KLOPPEN VOOR BALK?

0:06 / 1:35

Balk zoekt...enthousiaste ondernemer m/v

Friesemerproject · 18 video's

295 weergaven

Abonneren 8

Leuk Over Delen Toevoegen aan

Gepubliceerd op 1 nov 2012
Balk zoekt een enthousiaste ondernemer! Een ondernemer die het aandurft om van dit Friese dorp een nog aantrekkelijkere watersportplaats te maken. De gemeente Gaasterlân-Sleat wil een hoogwaardige passantenhaven met uitstekende voorzieningen. Zij is daarom op zoek naar een marktpartij die van dit gebied een zelfstandige of aan horeca gekoppelde recreatieve verblijfsfunctie wil maken. Bent u die partij? Kijk op www.gaasterlan-sleat.nl.

Categorie Nieuws & politiek
Licentie Standaard YouTube-licentie

Referentiebeeld

Balk zoekt ondernemer voor Havenkwartier

Project 1.5: Slechtweervoorziening

Probleem/uitdaging

De regionale mogelijkheden tot vermaak vormen een belangrijke schakel in de concurrentiepositie van het watersport toerisme in Noordoost Fryslân, zeker wanneer het minder weer is. In de regio zijn geen grote slechtweervoorzieningen aanwezig. Tegelijkertijd ontbeert de regio een goede dichtbijmarkt om een slechtweervoorziening een goede marktkans te geven als eigenstandige, grootschalige voorziening. Een aantrekkelijke voorziening die past bij de aard en de schaal van de regio zou desalniettemin in een hiaat voorzien. De zilte Waddenzee sluit goed aan bij de trend van wellness en zingeving.

In principe is iedere onderneming die een slechtweeraccommodatie wenst toe te voegen aan de keten, van harte welkom. Gelet op de kwaliteit van het gebied, water, schoon licht, mooie en vooral zuivere luchten, zee, leidt de intuïtie naar een wellness/zorg voorziening.

Onder de vraag naar een slechtweervoorziening gaat gastheerschap schuil. In Friesland zijn geen grootschalige dagtoeristische attracties, hetgeen een kwaliteit op zichzelf is. Klaarblijkelijk leent de regionale omstandigheid zich niet voor een dergelijke ontwikkeling. Desalniettemin heeft Friesland en daarmee ook Noordoost Fryslân tal van kleinschalige voorzieningen die gebundeld het vermaak aan kunnen bieden waarom wordt gevraagd. Het ligt in de lijn van deze kwaliteit om de oplossing te zoeken. In eerste instantie dient dus tijd en energie te worden gestoken in de organisatie en steviger positionering van de dagrecreatieve sector en de vermarkting

daarvan. Daarnaast kan op zoek worden gegaan naar ondernemingen die daadwerkelijk bereid zijn te investeren in Noordoost Fryslân.

Beoogd resultaat:

Vermaak in tijden van slecht of minder uitnodigende weersomstandigheden.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Makkelijk vindbaar
- Onderhoudend
- Open
- Verbonden

Doorlooptijd project:

Lang

Investering (indicatief)

Geld: € 15.000 voor het aanjaagwerk.

Investering in dagattractie c.q. wellnessvoorziening; pm

Uren: Afhankelijk van de ontwikkeling; 0,1 fte aanjaagwerk; dagattractie/wellnessvoorziening fulltime inzet.

Koppelkans en cofinanciering

- Regiokaart
- Waddenfonds
- Interreg-fondsen
- OP Noord

Beoogd effect:

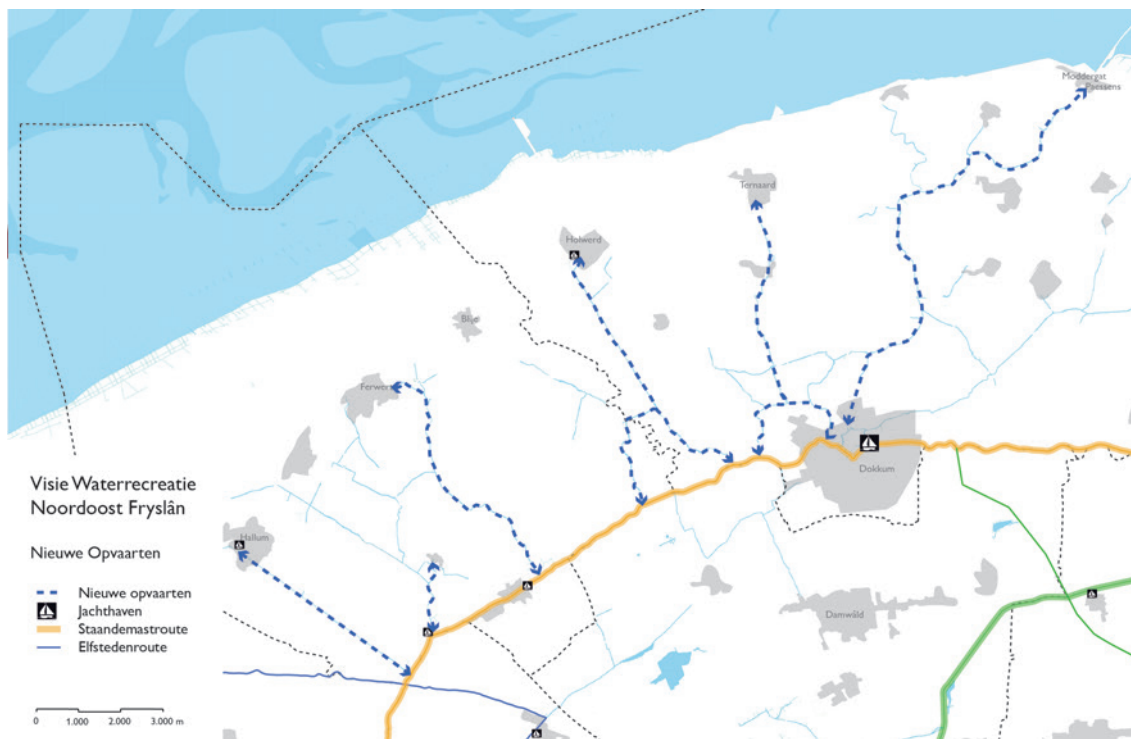
- Betere benutting bestaande dagrecreatieve bedrijven en voorzieningen
- Langer en aangenamer verblijf in Noordoost Fryslân

Afhankelijkheden:

- Ondernemer met kapitaal
- Onderlinge verbanden

Betrokken partijen:

- Ondernemer die bereid is te investeren
- Gemeenten verenigd in ANNO: Bedrijvencontact functionarissen
- Markant Friesland

Referentiebeeld
Holwerter Feart gedeeltelijk bevaarbaar

4.2 Thema 2: Vaarwegen verbinden

Project 2.1: Revitaliseren opvaarten naar het wad

Probleem/uitdaging

Om Noordoost Fryslân als vaarbestemming te betitelen heeft de regio voldoende potentie. Wel zal het bestaande vaar netwerk op strategische punten uitgebreid moeten worden en moeten slimme verbindingen gemaakt worden om deze titel recht aan te doen. Zo zal een vaar netwerk met voldoende dwarsverbindingen en 'vaarrondjes' ontstaan.

Een belangrijk onderdeel, nagenoeg ongebruikt aanwezig in de regio, vormen de 'opvaarten'; de historische waterwegen naar tal van dorpen in Noordoost Fryslân. Het opnieuw bevaarbaar maken en houden van deze waterwegen completeert het routenetwerk en daarmee het aanbod voor de sloep- en campervaarder. Het brengt deze doelgroepen bovendien in allerlei plaatsen. Wat ter plekke voor extra dynamiek en uitdaging zorgt. De uitdaging is om daar, naast puur overnachtingsmogelijkheden, daadwerkelijk vertier en vermaak te bieden in de dorpen; het cafeetje, een wandeling, evenementen en startpunten van routes en dergelijke.

De regio lag vroeger aan zee. De diverse op- en trekvaarten naar voormalige 'waddenkustplaatsen' zijn nog aanwezig in het landschap, alleen kennen deze veelal barrières in de vorm van bruggen, ondiepte en ook gedempte delen. Voor de toeristisch-recreatieve aantrekkelijkheid, de beleefbaarheid van het wad en de leefbaarheid en dynamiek in de kernen is het een

toegevoegde waarde deze opvaarten in ere te herstellen.

Het revitaliseren van de opvaarten in Noordoost Fryslân sluit ook goed aan bij een ontwikkeling in de gehele noordelijke regio van Harlingen tot de Duitse grens en verder (Eems-Dollard Regio) van het weer bevaarbaar maken van kleinere vaarwateren die vroeger ooit zijn aangelegd voor turfschepen, beurtschepen en groentepromen.

Beoogd resultaat:

Revitaliseren van opvaarten naar Hallum, Ferwert, Wânswert, Holwerd, Moddergat. Het project dient te starten met een nadere inventarisatie van de opvaarten en bijbehorende kwaliteiten, obstructies en kosten.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

1. Betrokkenheid van gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel
2. Afstemming en communicatie agrarische sector
3. Bevaarbaar maken opvaarten voor Cm-klasse.

Doorlooptijd project:

Kort: inventarisatiefase

Lang: realisatiefase

Investering (indicatief)

Geld: € 50.000 euro inventarisatiefase

Uren: 50 dagen inventarisatie en 10 dagen begeleiding
haalbaarheidsstudie

Koppelkans en cofinanciering

- Waddenfonds
- Noordoost aan het Wad
- De Dokkumer Ie
- Gemaal Vijfhuizen
- Toeristisch programma Friese Wadden
- Ontwikkelen Holwerd aan Zee
- Blauwe TOP's (+)

Beoogd effect:

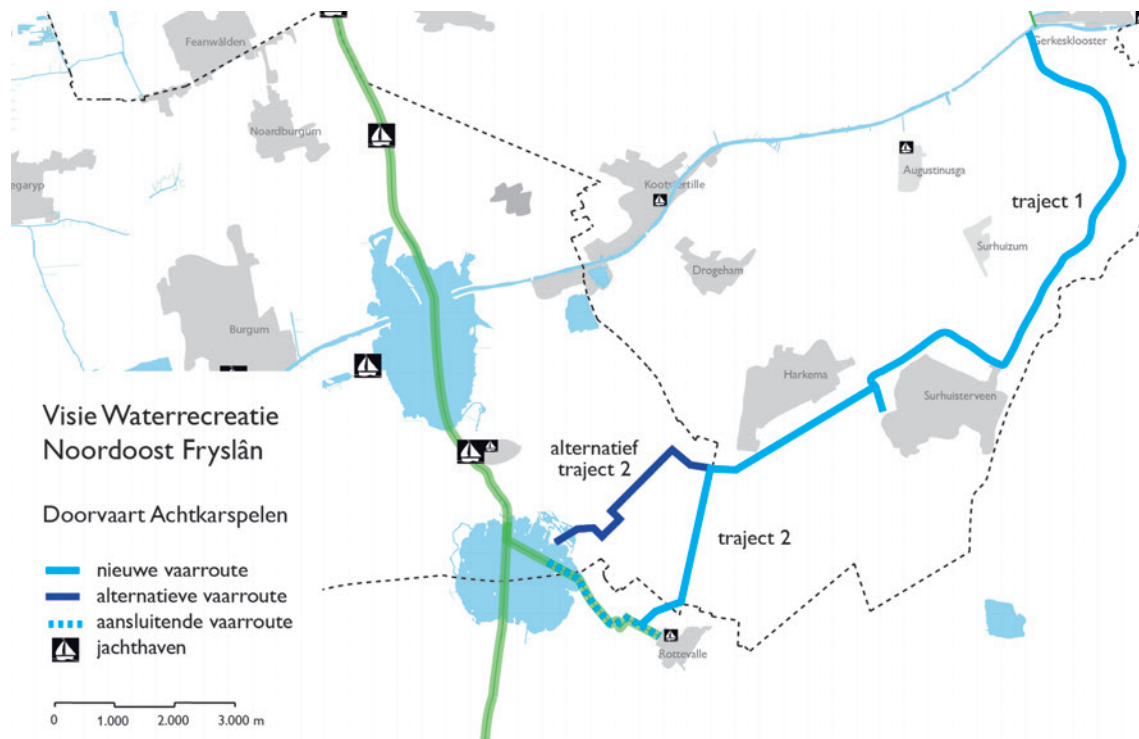
- Vergroten toeristisch recreatieve aantrekkingskracht
- Dorpen bereikbaar voor waterrecreatie
- Toenemende leefbaarheid en dynamiek in krimpkeren
- Bestedingen aan de wal
- Katalysator voor lokale evenementen en activiteitenkalender

Afhankelijkheden:

- Natuurwetgeving
- Waterpeil in combinatie met agrarische sector
- Infrastructurele mogelijkheden

Betrokken partijen:

- Gemeenten Dongeradeel en Ferwerderadiel
- Provincie Fryslân
- Wetterskip Fryslân

Project 2.2: Doorvaart Achtkarspelen

Probleem/uitdaging

In Achtkarspelen liggen nog diverse vaarten, ooit gegraven voor het afvoeren van turf. Veel vaarten zijn onderbroken, maar liggen nog wel in het landschap. Het revitaliseren van deze vaarten zou een grote impuls kunnen geven aan de ontwikkeling van recreatie en toerisme in de gemeente. Te denken valt dan aan de opvaarten naar Buitenpost, Augustinusga, Drogeham, Twijzel en Twijzelerheide.

De eerste impuls voor het ontwikkelen voor waterrecreatie in Achtkarspelen ligt in het creëren van een extra vaarmogelijkheid door middel van een doorvaart van het Prinses Margrietkanaal naar de Leijen. De opvaart heeft een directe positieve uitwerking voor de waterrecreatie maar daarnaast kan de spin off een goede impuls geven aan de leefbaarheid en werkgelegenheid in de kernen in Achtkarspelen. In 2004 kwam de werkgroep "de Wide Pet" met een ambitieus recreatieplan 'Doorvaart Achtkarspelen' naar de Friese Meren. Dit plan werd alom positief ontvangen. Uit onderzoek (2006) naar de realiseerbaarheid en de haalbaarheid van een dergelijke doorvaart blijkt dat de realisatie technisch haalbaar is. Een investering van € 39 miljoen euro werd echter niet financieel haalbaar geacht. Inmiddels zijn nieuwe ontwikkelingen gaande hetgeen de doorvaart in Achtkarspelen weer in een ander perspectief plaatsen:

- De regio Noordoost Fryslân ziet waterrecreatie als een van de pijlers voor de regio en katalysator voor nieuwe ontwikkelingen.
- Ontwikkeling vaarverbinding Leeuwarden/Grutte Wielen naar Nije Swemmer/Lits-Lauwersmeerroute via Bûtenfjild.

- Met de beoogde opening van het Polderhoofd kanaal, (streven 1 juli 2015) voor pleziervaart is er een goede aansluiting op de Turfroute en verder naar Friese Meren en Kop van Overijssel.
- Groningen werkt o.a. een vaarcircuit om de noord uit en heeft ambities met waterrecreatie in het Noordelijk Westerkwartier. Concreet wordt een eerste start gemaakt met opwaardering van de Lauwers en Visvliet, waardoor een aantrekkelijke verbinding vanuit de noordelijke richting ontstaat.
- Kollum Watersportdorp zet in op ontwikkeling van Kollum als regionaal centrum, in het bijzonder op het gebied van de watersport. Een doorvaart in Achtkarspelen biedt een extra vaarcircuit in aansluiting op ontwikkelingen rond Kollum.
- In 2013 is de vaarverbinding Erica -Ter Apel gereed. Daarmee is een rondje Drenthe gereed en met deze verbinding ligt een toenemend aantal Duitse bezoekers op de Nederlandse vaarwateren in de lijn der verwachting.
- Er zijn private investeringsplannen voor uitbreiding verblijfsaccommodatie aan het water bij Noard-Burgum, Burgummermar en Eastermar.

Beoogd resultaat:

Doorvaart Achtkarspelen van Prinses Margrietkanaal naar de Leijen. Project te starten met vervolg op haalbaarheidsstudie. Inventariseren beste oplossing bij voorkeur in bredere integrale doelstelling en in beeld brengen kosten en baten.

Randvoorwaarden en kwaliteit

- Bevaarbaar maken doorvaart voor klasse Cm.
- Afstemming en communicatie agrarische sector

Doorlooptijd project:

Kort: inventarisatiefase

Lang: realisatiefase

Investering (indicatief)

Geld:

€ 50.000 inventarisatiefase

€ 39 mio uitvoering

Uren:

50 dagen inventarisatie en 10 dagen begeleiding

Koppelkans en cofinanciering

Staatsbosbeheer heeft de ontwikkeling van de Twijzelmieden ten zuidwesten van Buitenpost als een van haar speerpunten aangewezen.

Beoogd effect:

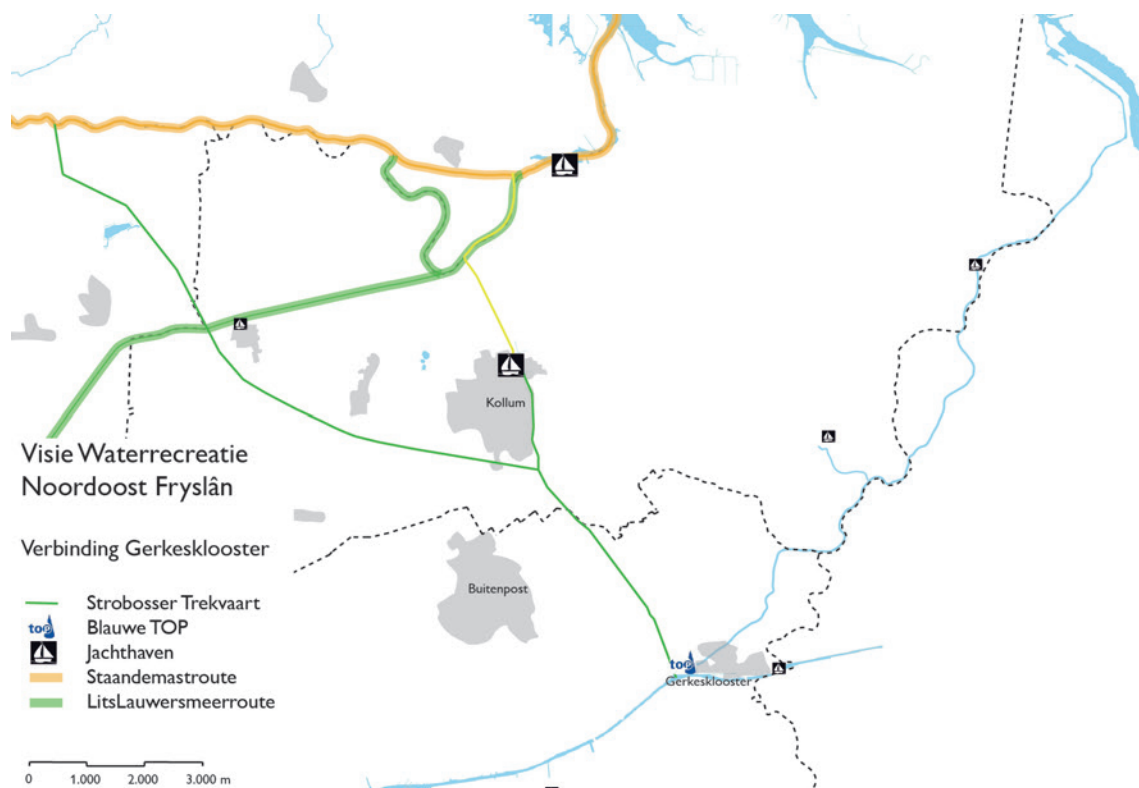
- Vergroten toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht
- Toenemende leefbaarheid en dynamiek in dorpen in Achtkarspelen
- Bestedingen aan de wal
- Katalysator voor lokale evenementen en activiteitenkalender

Afhankelijkheden:

- natura wetgeving
- waterpeil in combinatie met de agrarische sector
- infrastructurele mogelijkheden en belemmeringen

Betrokken partijen:

- Gemeente Achtkarspelen
- Provincie Fryslân
- Wetterskip Fryslân
- Staatsbosbeheer

Project 2.3: Opwaarderen vaarverbinding naar Oost

Probleem/uitdaging

De regio Noordoost Fryslân ligt als centrum tussen verschillende vaargebieden. De verbinding naar West is goed op orde via de noordelijke Elfstedenvaarroute. Hetzelfde geldt voor de verbinding naar Zuid via Lits-Lauwermeer en Earnewâld naar Friese Meren. Het vervolg in noordelijke richting via de sluis bij Lauwersoog is nog wel een belemmering voor een goede doorvaart. In het uitvoeringsprogramma van de visie 'Koers voor het Lauwersmeer' is dit nadrukkelijk geagendeerd.

De vaarverbinding van de regio naar het Oosten richting Groningen en Duitsland vraagt uit reacties van gebruikers om een verbetering. Vanuit Groningse zijde is reeds een start gemaakt met opwaardering van de Lauwers en Visvliet. Dit als opmaat voor een betere ontsluiting van de 'Zijlen' voor de waterrecreant. In aanvulling hierop dient aan Friese zijde Gerkesklooster een opwaardering te krijgen. Zodat voor waterrecreanten een goede verbinding wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat:

- Goede aantrekkelijke verbinding van Strobosser Trekfeart naar Lauwers via Gerkesklooster.
- Met aanlegvoorziening bij voorkeur Blauwe TOP langs de Strobosser Trekfeart en Blauwe TOP+ in Gerkesklooster.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Vaarverbinding op diepte en hoogte. Bij voorkeur Cm-klasse

- Realiseren aanlegvoorzieningen langs Strobosser Trekfeart, bij voorkeur Blauwe TOP met walverbinding en aansluiting op wandel- en fietsroutes
- Realiseren goede walverbinding met bij voorkeur aanvullende voorzieningen in Gerkesklooster; Blauwe TOP+
- Goede afstemming met ondernemers in Gerkesklooster.

Doorlooptijd project:

Kort: inventarisatie knelpunten en mogelijkheden
Middellang: opwaarderen vaarverbinding

Investering (indicatief)

Geld: € 10.000 inventarisatiefase. Kosten realisatie afhankelijk van inventarisatie fase.
Uren: 50 dagen inventarisatie en 10 dagen begeleiding haalbaarheidsstudie

Koppelkans en cofinanciering

- Subsidieregeling onderhoudsbaggeren gemeenten en jachthavens - provincie Fryslân
- Kollum Watersportdorp
- Koers op Lauwersmeer
- Blauwe TOP's (+)

Beoogd effect:

- Meer vaarbewegingen via Gerkesklooster en Strobosser Trekfeart.
- Verbeterde toegankelijkheid naar Kollum
- Langer verblijf waterrecreanten

Afhankelijkheden:

Bereidheid bij ondernemers te participeren in Blauwe TOP+

Betrokken partijen:

- Gemeenten Achtkarspelen en Kollumerland c.a.
- Gemeente Zuidhorn
- Marrekrite
- Ondernemers

Referentiebeeld

Als een waterrecreant komt aanvaren en hij weet dat in de volgende locatie hem ook een enkelrood sein wacht (brug wordt bediend) dan is het aantrekkelijker even aan te leggen voor verteren en verpozen.

Project 2.4: Klantvriendelijke brug- en sluisbediening

Probleem/uitdaging

De bedieningstijden van bruggen in de regio ervaren de watersporters en ondernemers als beperkend. Veel gehoorde opmerking van watersporters: "nee, we leggen niet aan om even te passagieren want we willen niet voor de brug verderop vast komen te liggen."

Ook de rondvaartbedrijven in Friesland signaleren beperkte brugbediening als een knelpunt in de mogelijkheden.

De provincie is voor de provinciale bruggen en sluisen bezig met een verruiming van de bedieningstijden en het afschaffen van de klompgelden. Om dit te realiseren wordt geïnvesteerd in een systeem met een goed glasvezelnetwerk voor het op afstand bedienen van de bruggen. Dit systeem is zodanig opgezet dat gemeentelijke bruggen ook op dit systeem kunnen aanhaken.

De provincie start in Noordoost Fryslân met het pauze- en klompgeldloos maken van de bediening van de provinciale bruggen op de staande mast route van Leeuwarden naar Dokkum. Om dit vervolgens op termijn voor de hele regio uit te rollen. Voor een optimaal effect dienen de gemeentelijke bruggen dan ook pauzeloos bediend te worden.

Beoogd resultaat:

Klantvriendelijke brug- en sluisbediening: pauze- en klompgeldloze, efficiënte en snelle bedieningstijden van bruggen.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

Geen pauzes in bediening, geen klompgeld, geen lange wachttijden.

Doorlooptijd project:

Kort

Investering

Geld: pm

Uren: Onderdeel van het provinciale project om tot verruiming van bedieningstijden te komen. Enige uren voor gemeentelijke ambtenaren voor overleg en afstemming.

Koppelkans en cofinanciering

Provinciaal systeem voor het op afstand bedienen van bruggen en sluisen. In de praktijk neemt de provincie de kosten voor haar rekening van een glasvezelnetwerk en bedieningsmogelijkheid op afstand. De gemeenten dienen zelf hun bedieningslocaties aan te passen op het centrale systeem.

Beoogd effect:

- Bijdragen aan vrijheid gevoel op het water
- Aantrekkelijk/uitnodigend om aan te meren voor tijdelijke stop
- Langere verblijfsduur in de regio en daarmee meer bestedingen aan de wal

Afhankelijkheden:

Medewerking gemeenten

Betrokken partijen:

- Friese Merenproject
- Gemeenten verenigd in ANNO

Referentiebeeld

Historische foto van voormalige haven in Feanwâlden en vaarten in het Bûtenfild.

4.3 Thema 3: Bijzondere bestemmingen

Project 3.1: Wetterwâlden Bûtenfjild duurzaam ontsluiten

Een duurzame recreatieve ontsluiting over land en water in het Wetterwâlden Bûtenfjild.

Aan de oostkant is het gebied begrensd door de nieuwe Centrale As en de Lits-Lauwersmeerroute, aan de westkant de Staande Mast route Leeuwarden-Dokkum. Het gebied kenmerkt zich door weiland bovenin en water onderin, omringd door houtsingels, vandaar Wetterwâlden. Van noord naar zuid loopt een cultuur-historische as van Klooster Claerkamp tot de Schierstins. Van oost naar west loopt door het gebied een natuurlijke as met het Bûtenfjild, het Ottema Wierma reservaat, de Sippen Finnen en Oer de Wiel. Beide denkbeeldige lijnen vormen samen een stevige ruggengraat van het gebied.

Probleem/uitdaging

In de middeleeuwen werden voor ontginnings-activiteiten en turfwinning diverse sloten en vaarten aangelegd in en rond het Bûtenfjild. Deze stonden in open verbinding met Lauwerszee en het zuiden via Burgum naar de Friese Meren of Drenthe. Later ontstond rond de wateren veel bedrijvigheid en handel. Feanwâlden kende een levendige haven met skûtsjes en pramen. Net als elders in de regio zijn de vaarwegen in der loop der tijd in verval geraakt. Ze zijn verdwenen, ondiep geworden en/of onderbroken door bijv. bruggen, duikers en dammen. Echter veel water is nog wel aanwezig. Voor de ontwikkeling van recreatie en daarmee een toenemende dynamiek en leefbaarheid in de dorpen in het gebied is het revitaliseren van een deel van de vaarwegen in het gebied een grote kans. Een kans omdat, door een

gebied waarin cultuur en natuur overvloedig aanwezig is, een vaarweg nadrukkelijk aansluit bij de meest potentierijke doelgroepen in de watersport: campervaarders en sloepvaarders. Daarnaast vormt het gebied feitelijk de achtertuin van Leeuwarden.

De vaarwegen staan echter niet op zichzelf. Het is een pijler en aanjager voor een integrale toeristisch-recreatieve infrastructuur. Waterrecreanten willen vanaf de boot wandelen en fietsen, de Schierstins bezoeken, een kopje koffie drinken, een streekgerecht nuttigen en overnachten in een Bêd en Brochje. Aan de andere kant vormt een levendige vaart of haven voor fietsers en wandelaars een aantrekkelijke recreatieve omgeving of pleisterplaats. Langs de vaarwegen zullen dan ook Blauwe TOP's (+), toeristische overstappunten moeten komen. Zodat de waterrecreant uitgenodigd wordt de wal op te gaan en de natuur en cultuur in het gebied te verkennen. En de landrecreant verleid wordt het gebied vanaf het water te aanschouwen.

De aard en het karakter van het gebied leent zich bij uitstek voor het ontwikkelen van een E-regio met onder andere elektrische routes voor zowel voor fiets, auto als boot. De eerder genoemde Blauwe TOP's zouden dan een nadere invulling van Ecoferia krijgen. Waarbij de elektro sloep/boot wordt verruild voor elektrische fiets of -car en vice versa. Als statement en trekker zou de nieuw aan te leggen vaarverbinding naar de Grutte Wielen elektric only gemaakt kunnen worden. Een dergelijke niche kan fungeren als een ware (inter)nationale trekpleister in combinatie met de Nationale Parken en

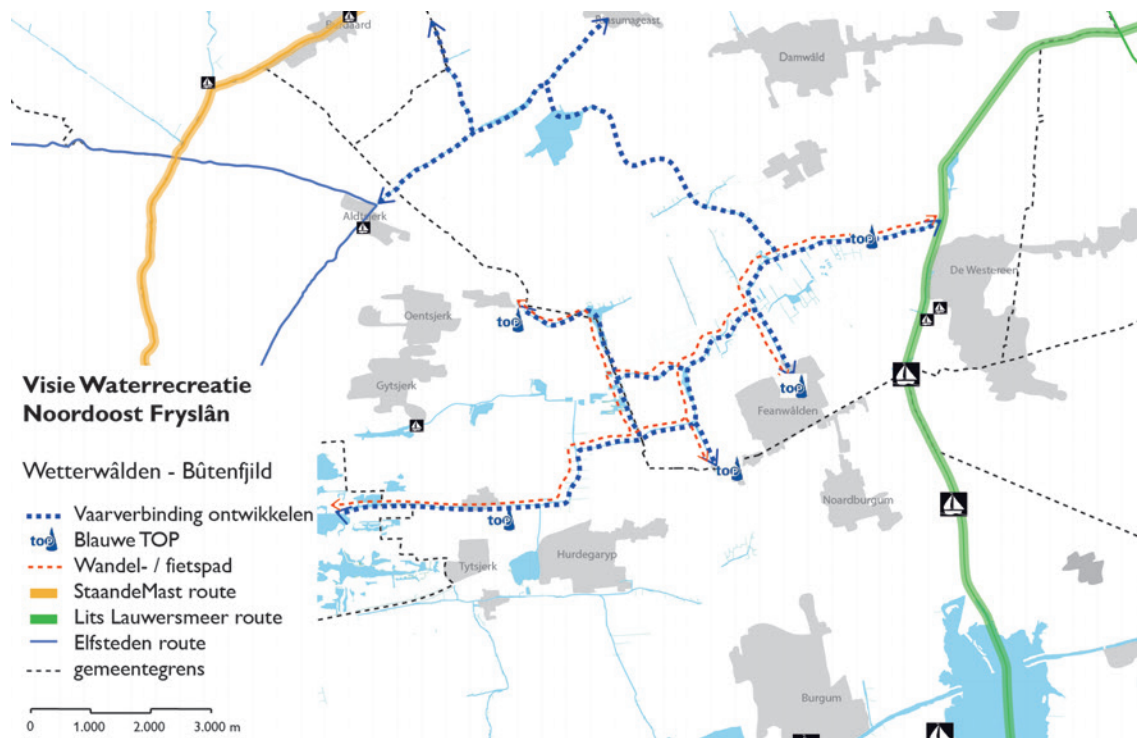
Werelderfgoed Waddenzee in de nabijheid, zeker als een regionale energie coöperatie in de energiebehoefte van de toeristisch-recreatieve sector kan voorzien.

Beoogd resultaat:

- Een goede toeristisch-recreatieve infrastructuur in het Wetterwâlden-Bûtenfjild.
- De eerste fase richt zich op een de vaarverbinding oost-west van Grutte Wielen naar Nije-Swemmer inclusief Blauwe TOP's (+) en goede recreatief toeristische landinfrastructuur.
- De tweede fase biedt mogelijkheden om een natte as uit te werken van de Schierstins naar het voormalig klooster Claerkamp. Daarmee wordt een extra vaarcircuit gerealiseerd langs de cultuurhistorische as en worden zowel Ealtjemar als Readtjerk en Rinsumageest voor waterrecreatie ontsloten.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Vaarverbinding Grutte Wielen - Nije Swemmer klasse F
- Aansluitingen op de vaarroute naar Mûnein, Feanwâldsterwal en Feanwâlden eveneens klasse F
- Diverse Blauwe TOP's (verbindingen wandel- en fietsroutes) en Blauwe TOP's + (aansluiting met horeca, verblijfsrecreatie, museum of bijzondere bezienswaardigheid)
- Afstemming en communicatie met dorpsbelangen
- Afstemming en communicatie met agrarische sector

Doorlooptijd project:

Kort: Inventarisatiefase

Lang: Realisatiefase

Investering (indicatief)

Geld:

- € 50.000 Inventarisatiefase
  - € 2.625.000 (ex btw). Infrastructurele aanpassing voor realisatie vaarverbinding Grutte Wielen-Nije Swemmer ²
  - pm. Bevaarbaar maken baggeropgave
  - € 250.000. Inrichten Blauwe TOP's (afhankelijk van benodigde infrastructurele maatregelen/ informatievoorziening)
- Uren: 0,2 fte trekkerschap*

Koppelkans en cofinanciering

- Gebiedsontwikkeling Centrale As
- Gebiedsontwikkeling Bûtenfjild
- Plattelânsprojecten
- Wetterskip Fryslân
- Gemeente Leeuwarden
- Ontwikkelingen Dokkumer Ie en Burdaard
- Project Elektrisch varen Ferwerderadiel - Tytsjerksteradiel
- Ontwikkeling Trynwâlden
- Friese Merenproject: Stimuleren Elektrisch Varen in Fryslân
- Lokale en provinciale initiatieven in de regio rond duurzame energie; (Gr) Oentsjerk, LEF (Leefbaar met energie Feanwâlden)

---

² Verkenning Grontmij 2011: Flusterjend farre troch Fryslân
Onderzoek naar de mogelijkheden van realisatie van (gedeeltelijk) 'electric-only routes'

Beoogd effect:

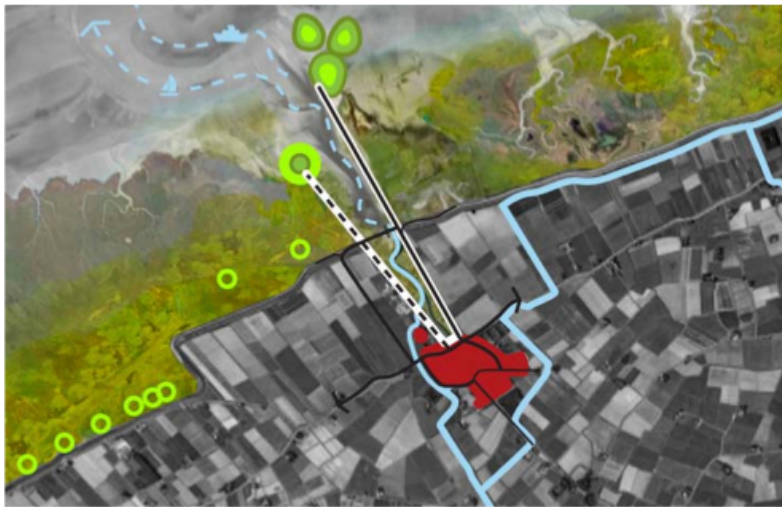
- Een toeristisch-recreatief aantrekkelijk Wetterwâlden-Bûtenfjild
- De eerste E-regio in Nederland
- Meer dynamiek en bestedingen in de dorpen in Wetterwâlden- Bûtenfjild en kerkdorpen in Trynwâlden.
- Leeuwarden verbinden met Noordoost Fryslân

Afhankelijkheden:

- planologische randvoorwaarden
- natura wetgeving
- waterpeil in combinatie met de agrarische sector

Betrokken partijen:

- Gemeente Dantumadiel
- Gemeente Tytsjerksteradiel
- Gemeente Leeuwarden
- Provincie Fryslân; projectleider Elektrisch Varen
- Stifting Elektrysk Farre Fryslân (SEFF)
- Commissie Wetterwâlden
- Wetterskip Fryslân
- It Fryske Gea

Referentiebeeld Impressie van Buro Harro van Holwerd aan Zee
(bron: Atelier Fryslân: Fryslân aan zee, herstel van een verbroken relatie.)

Project 3.2: Holwerd aan Zee

Probleem/uitdaging

Belangrijk bij de ontwikkeling van waterrecreatie in de regio is de verbinding met de Waddenzee. Een sterkere wisselwerking tussen wad en achterland heeft een grote toegevoegde waarde. Speerpunten in de waddenkustontwikkeling zijn onder meer Lauwersoog, Paessens-Moddergat, Noarderleech en Holwerd. De ligging van Holwerd met de pier en de vaarverbinding naar Ameland maakt Holwerd geschikt voor verdere ontwikkeling tot poort van de Waddenzeeregio.

Daarbij valt te denken aan:

- Ontwikkeling van een strandzone
- Ontwikkeling van een (getijden)haven nabij de pier
- Ontwikkeling binnendijkse haven in aansluiting op de Holwerter Feart
- Ontwikkeling sluis (in combinatie met gemaal)

Bij de ontwikkeling van een sluis geldt een kritische noot dat de kosten tegen de baten moeten opwegen. Er is een aantal elementen en ontwikkelingen die hierbij meegenomen moeten worden. De Friese Waddenkust heeft slikgronden en kwelders tussen kust en bevaarbaar water. Dit maakt de kust minder bereikbaar voor pleziervaart. Holwerd beschikt echter wel over een pier en over bevaarbare geulen naar die pier. Op Ameland zijn plannen voor een extra haven aan de oostzijde. Met beide ontwikkelingen kan een interessant vaarcircuit ontstaan tussen Holwerd, Ameland, Schiermonnikoog en Lauwersoog.

Beoogd resultaat:

Holwerd als aantrekkelijke entree tot het Waddenzeegebied

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrokkenheid van gemeente Dongeradeel

Doorlooptijd project:

Kort: inventarisatiefase

Lang: realisatiefase

Investering (indicatief)

Geld: € 50.000 inventarisatiefase

Uren: 1,5 à 2 dagen inzet per week (0,4 fte) van inhoudelijk projectleider

Koppelkans en cofinanciering

- Waddenfonds
- Noordoost aan het Wad
- Duurzame Beschermde Dorpsgezichten Dongeradeel
- Toeristisch programma Friese Wadden
- Revitaliseren opvaarten naar het Wad
- Blauwe TOP's (+)

Capaciteit (uren inzet)

pm

Beoogd effect:

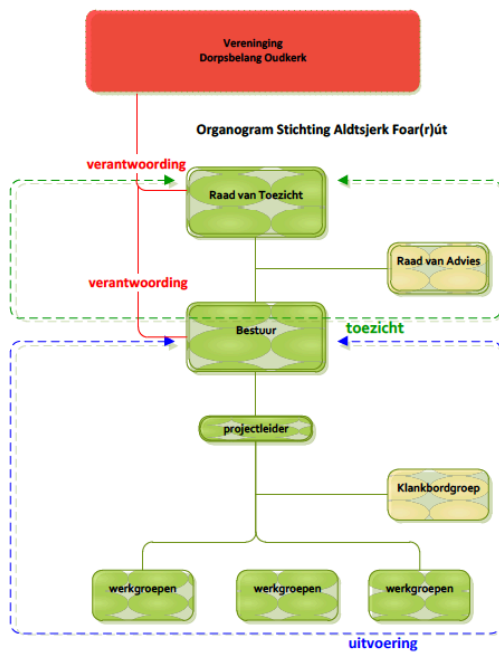
- Vergroten toeristisch recreatieve aantrekkingskracht regio
- Dorpen bereikbaar voor waterrecreatie
- Toenemende leefbaarheid en dynamiek in krimpkeren
- Meer bestedingen aan de wal
- Katalysator voor lokale evenementen en activiteitenkalender

Afhankelijkheden:

- Ontwikkeling sluis
- Natura wetgeving
- Waterpeil in combinatie met de agrarische sector
- Infrastructurele mogelijkheden

Betrokken partijen:

- Gemeente Dongeradeel
- Dorpsbelang Holwerd
- Wetterskip Fryslân

Referentiebeeld

Organogram van Dorpsbelang Aldtsjerk en beeld van haven in Aldtsjerk

Project 3.3: Trynwâlden toeristisch-recreatief ontsluiten

Probleem/uitdaging

Het gebied van de Trynwâlden omvat de dorpen: Aldtsjerk, Gytsjerk, Mûnein, Oentsjerk, Readtsjerk, Ryptsjerk en Wyns.

Het gebied kent diverse actieve bewoners groep die op verschillende manieren het gebied willen ontwikkelen. Zo is in Oentsjerk een groep actief met het vergroenen van het dorp naar (Gr)Oentsjerk.

In Aldtsjerk is Aldtsjerk foarút/Dorpsbelangen Aldtsjerk actief met ontwikkelingen op het gebied van waterrecreatie en wonen. Zo exploiteren ze een passantenhaven en zijn actief om een goede koppeling te leggen met de ontwikkelingen rond de Noordelijke Elfstedenvaartroute. In het kader van een pilot voor het project Elektrisch varen Ferwerderadiel en Tytsjerksteradiel zal één elektrische boot vanuit Aldtsjerk verhuurd worden. Daarnaast wil Aldtsjerk zelf zorgen voor de bouw van woningen voor jongeren. Om geld te genereren, zo is het idee, wordt zand gewonnen voor het stimuleren van watersport en toerisme naar en in het dorp. De opbrengst van het hele project creëert de financieringsmogelijkheden voor starterswoningen komt ten goede aan de dorpsgemeenschap.

Dit project kent een nauwe verwevenheid met het project Wetterwâlden Bûtenfjild. Daar is een tweede fase gepland om de historische vaartroute van de Schierstins naar voormalig Claerkamp te herstellen. Met aanvullende op de vaartroute wandel-, fiets- en ruiterspaden. Een route die niet alleen zorgt voor een ontsluiting van de kerkdorpen in Trynwâlden maar

ook een verbinding tot stand brengt tussen de Noordelijke Elfstedenvaartroute en de Lits-Lauwersmeerroute.

Beoogd resultaat:

- Aldtsjerk ontwikkelt zich verder tot aantrekkelijke woon- en verblijfslocatie aan de Elfstedenroute.
- Beter toeristisch-recreatief ontsluiten van de dorpen in Trynwâlden

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrokkenheid van gemeente Tytsjerksteradiel en Dantumadiel

Doorlooptijd project:

Kort: inventarisatiefase

Lang: realisatiefase

Investering (indicatief)

Geld: Pm

Uren: 1,5 à 2 dagen inzet per week (0,4 fte) van inhoudelijk projectleider

Koppelkans en cofinanciering

- Waddenfonds
- Noordoost aan het Wad
- Wetterwâlden Bûtenfjild duurzaam ontsluiten
- Revitaliseren opvaarten naar het Wad
- Project Elektrisch varen Ferwerderadiel - Tytsjerksteradiel
- Ontwikkelen vaarrondje Rinsumageest
- Blauwe TOP's (+)
- Lokale en provinciale initiatieven in de regio rond duurzame energie; (Gr) Oentsjerk, LEF (Leefbaar met energie Feanwâlden)

Beoogd effect:

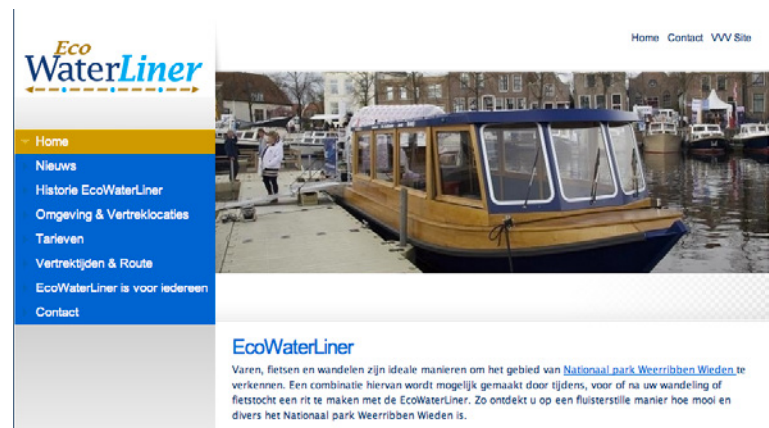
- Toenemende leefbaarheid en dynamiek in dorpen in Trynwâlden
- Vergroten toeristisch-recreatieve aantrekkingskracht
- Meer bestedingen in de dorpen

Afhankelijkheden:

- Planologische mogelijkheid zandwinning en afzet
- Financiering project
- Infrastructurele mogelijkheden
- Resultaat gerichte onafhankelijk projecttrekker in staat om door te pakken

Betrokken partijen:

- Onafhankelijk trekker
- Aldtsjerk Foarút/dorpsbelangen Aldtsjerk
- Gemeente Tytsjerksteradiel
- Gemeente Dantumadiel

Referentiebeeld

Voorbeelden van land-waterarrangementen binnen en buiten de regio

4.4 Thema 4: Onderling Verbinden

Project 4.1: Ontwikkelen land-water arrangementen

Probleem/uitdaging:

Water- en landrecreatie zijn in Noordoost Fryslân nog redelijk gescheiden werelden. Terwijl de waterrecreant en met name de camper- en sloepenvaarder juist graag het land wil ervaren en beleven. Het biedt een grote meerwaarde om arrangementen te ontwikkelen met land- en watercomponenten. Om de waterrecreant meer het land op te krijgen maar ook de landrecreant te verleiden de regio vanaf het water te verkennen. Het is belangrijk deze arrangementen ook zichtbaar te maken aan de recreanten. De arrangementen kunnen diverse invalshoeken hebben:

- Slecht weer arrangement; theater of winkelbezoek al dan niet in combinatie met overnachting
- Meerdaagse sloepentochten met vooraf geboekte logiesaccommodaties
- Diverse dagtochten vanaf de aanlegplaats op gebied natuur/cultuur.
- Een 'waterbus' met op- en afstap mogelijkheden voor wandelaars en fietsers.
- Ruige routes met combinatie land en water
- Aanhaken bij lokale evenementen waarbij vervoer of aantrekkelijke route gecombineerd wordt met evenementbezoek.
- Familiearrangement: vader-zoon of oma-kleindochter
- Ruige routes in combinatie land en water
- Ontwikkelen van verblijfspaspartouts voor de regio: daarmee kan de bootje vaarder tegen lagere tarieven

langer in het gebied verblijven. Dit stimuleert het onderling verbinden.

Beoogd resultaat:

Tallose en diverse water- en landarrangementen

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Actieve deelname van ondernemers in de regio
- Voortdurend aanbod aan mogelijkheden
- Uitdagend gepresenteerd

Doorlooptijd project:

Middellang

Investing (indicatief)

Geld:

- Afhankelijk van het arrangement
- In principe budgettair neutraal dan wel winstgevend voor deelnemers.

Uren: 0,5 fte voor aanjager

Koppelkans en cofinanciering:

- Ontwikkeling en aanbieden arrangementen lopen synchroon met de promotie van het gebied.
- Ontwikkeling product-markt combinaties in samenwerking met Kamer van Koophandel Noord

Beoogd effect:

- Versterking toeristisch-recreatief product
- Meer bezoek en extra bestedingen

Afhankelijkheden:

- Goed functionerende toeristische organisatie
- Pro-actieve aanjager/bemiddelaar

Projectteam (voorstel):

- Iedere ondernemende ondernemer of burger....
- VVV/toeristische promotie organisatie
- Gemeenten verenigd in ANNO

Ondernemers worden gastheer

Het landelijke project 'Gastheerschap voor recreatieondernemers in de Nationale Parken' ging op woensdag 30 januari 2008 in het Nationale Park de Hoge Veluwe officieel van start.

Aan leden van RECRON en Koninklijk Horeca Nederland in de Nationale Parken wordt de komende jaren een cursus aangeboden waardoor zij gastheer kunnen worden van hun Nationaal Park. Tevens wordt de samenwerking tussen Nationaal Park en ondernemers gestimuleerd.

Dat dit voor beide partijen grote voordelen heeft, is al gebleken in de Nationale Parken Drents-Friese Wold en Drentse Aa, waar de cursus al een aantal keer gehouden is. Gastheren en Nationaal Park zijn erg enthousiast over deze nieuwe vorm van samenwerking.

Met het ondertekenen van een convenant bekrachtigden Stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken, IVN, Koninklijke Horeca Nederland en RECRON hun samenwerking in dit project.

In opdracht van SNP heeft het IVN dit project vormgegeven en voert de projectleiding. RECRON en Koninklijk Horeca Nederland verzorgen de communicatie naar hun leden (aspirant gastheren).

Referentiebeeld

Voorbeelden van invulling gastheerschap door recreatieondernemers

Project 4.2: Gastvrijheid en gastheerschap ondernemers

Probleem/uitdaging

Intermenselijk verkeer in de vorm van gastvrijheid, gastheerschap en service aan de bezoeker is en blijft de basis onder het succes van toerisme. Ondersteund door allerlei multimediale toepassingen met een 24/7 beschikbaarheid blijft het onthaal, het luisterend oor en het directe contact met de gastheer en gastvrouw de kernwaarde van het toeristisch product. In nauwe samenwerking met ondernemers, kennisinstututen, overheden en intermediaire organisaties wordt in Noordoost Fryslân een pakket aan maatregelen voorbereid om het gastheerschap en de gastvrijheid op een hoger niveau te brengen. Naast cursussen gastvrijheid zal de gastvrijheid worden gemonitord door onderzoek en mystery guest-inzet. De informatie wordt ook gebruikt om een jaarlijkse regionale gastvrijheidsprijs uit te reiken.

Beoogd resultaat:

Iedere toerist in de regio wordt ambassadeur van Noordoost Fryslân

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Actieve deelname van ondernemers en intermediaire organisaties in de regio
- Periodieke monitoring van de beleving door onafhankelijke instututen

Doorlooptijd project:

Middellang

Investering (indicatief)

Geld:

- Cursussen pm
  - Onderzoek: € 50.000 per vijf jaar
  - Mystery Guests: € 5.000 per jaar
- Uren: 0,4 fte projectleiderschap en aanjaagwerk*

Koppelkans en cofinanciering

- Zelfontdekkend gastheerschap Dwaande
- (mogelijk) Onderdeel van een provinciale campagne
- Koppelen aan app-ontwikkeling en digitale 'mond-tot-mond' campagnes

Beoogd effect:

- Sterk toegenomen waardering voor verblijf in Noordoost Fryslân
- Hogere mate van herhalingsbezoek
- Versterking toeristisch-recreatief product

Afhankelijkheden:

Actieve ondernemers

Projectteam (voorstel):

- Ondernemers (verenigingen)
- VVV / toeristische promotie/marketingorganisatie
- Kennisinstituut en scholen.

Referentiebeeld

Bijeenkomsten met publieke en private partijen

Project 4.3: Stimuleren samenwerking en versterking organisatiegraad

Probleem/uitdaging:

Voor een goed samenhangend toeristisch product is het essentieel dat ondernemers elkaar kennen en overheden en bedrijfsleven regelmatig contact hebben en afstemmen. De organisatiegraad in de sector is regiobreed nog gering. Daarom is het van groot belang dat samenwerking en kennisuitwisseling en -overdracht gestimuleerd wordt.

Overheden en ondernemers dienen hier gezamenlijk hun schouders eronder te zetten. Een belangrijk punt is het verbeteren van de organisatiegraad en kennisuitwisseling bij de ondernemers. Een start hierbij ligt in het organiseren van bijeenkomsten en excursies.

Daarnaast is een goede afstemming en regulier overleg met de overheid van belang voor een gedegen toeristisch-recreatief product. De combinatie van samenwerking, afstemming en inspraak leidt tot een gezamenlijk product waar een ieder zich met enthousiasme voor inzet.

Beoogd resultaat:

Betere organisatiegraad in de sector en een betere afstemming tussen overheid, bedrijfsleven en overige actoren in de (water)recreatie. Dit draagt bij aan een goede prioritering van projecten en afstemming van de voortgang ten behoeve van realisatie van de visie.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Actieve deelname van ondernemers en organisaties in de regio
- Actieve deelname van gemeenten

Doorlooptijd project:
Middellang

Investering (indicatief)

Geld: Jaarlijks € 5.000 voor organiseren van bijeenkomsten en excursies

Uren: 0,5 fte voor coördinator en aanjager in combinatie met ontwikkeling gastheerschap en ontwikkelen land-water arrangementen)

Koppelkans en cofinanciering:

Zelfontdekkend Gastheerschap Dwaande

Beoogd effect:

- Versterking toeristisch-recreatief product
- Meer bezoek en extra bestedingen

Afhankelijkheden:

- Goed functionerende VVV of toeristische organisatie
- Pro-actieve aanjager/verbinder

Betrokken partijen:

- Gemeenten verenigd in ANNO
- Ondernemers in de regio
- Ondernemersplein Fan Fryslân
- Dwaande
- VVV
- Bestaande ondernemersnetwerken als TOOL en Uytland
- Financiële instellingen
- Kamer van Koophandel

Earnewâld: wonen en watersportgebonden bedrijvigheid gecombineerd
Beeld: Annemarie Hoogwoud Fotografie

Werf IJlst: In voormalige werf huisjes en boten voor verhuur in combinatie met woonappartementen, schepenhal en flexplekken aan doorgaand vaarwater

Project 4.4: Stimuleren en faciliteren van watersport gebonden bedrijvigheid

Probleem/uitdaging

Nederland en daarbinnen Fryslân heeft een erg sterke maritieme sector waarvan jachtbouwers een stevig onderdeel zijn. Met het stimuleren van de watersport in Noordoost Fryslân is het ook een uitdaging en een kans meer watersportgebonden bedrijvigheid naar de regio te halen. Een bedrijvige sector draagt bij aan de ontwikkeling van de waterrecreatie in de regio. Het gaat dan om jachtbouwers, jachtmakelaars, watersport-winkels, zeilscholen, jachthavens en niet in de laatste plaats om verhuur-bedrijven. De aanwezigheid van deze bedrijven zorgt er voor dat de individuele consument/ watersporter in de regio alles kan vinden wat voor zijn favoriete tijdverdrijf van belang is. In het verlengde van de ontwikkeling van deze keten is het van belang om ook de opleidings- en kennisinstituten in te zetten op deze specifieke sector en ook om deze instituten te binden aan de regio.

In de praktijk gaat het in de regio om kleinere ondernemingen. Deze hebben een sterke behoefte om wonen en werken te combineren. Vanuit een kostenaspect maar ook omdat de consument om een 24/7 service vraagt. Een motorreparatie uitvoeren voor passanten en de verhuur van een sloep zijn geen 9 tot 5 activiteit.

Beoogd resultaat en kwaliteit:

- Vitale sector met een volledige keten aan bedrijvigheid en toeleveranciers
- Groei van aantal actieve bedrijven in watersportsector.

Randvoorwaarden:

- Pro-actief en helder planologisch beleid waarbij planologische ruimte voor ontwikkeling van watersportbedrijvigheid.
- Actieve benadering sector
- Klimaat van competitie en uitdaging

Doorlooptijd project:

Gedurende gehele periode

Investering (indicatief)

Geld: Vooralsnog een verkenning van de mogelijkheden en daarna het opstellen en uitvoeren van een concreet stappenplan.

Uren: PM

Koppelkans en cofinanciering

Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân

Beoogd effect:

'The Yacht Valley' van de campervarende watersporters

Afhankelijkheden:

- Samenwerking binnen en met gehele sector in Fryslân
- Feitelijke ontwikkeling van de watersport in Noordoost Fryslân

Projectteam (voorstel):

- Medewerkers Economische Zaken van de ANNO gemeenten
- Ondernemersplein Fan Fryslân
- Ondernemers
- Projectontwikkelaars
- Kamer van Koophandel
- Financiële instellingen

4.5 Thema 5: Promotie en Positionering

Project 5.1: WIFI regiobreed

Aanbod van gratis WIFI in Noordoost Fryslân

Probleem/uitdaging

Het aantal tabletgebruikers in Nederland is in het eerste half jaar van 2012 naar 2,8 miljoen gestegen (1,7 miljoen in dec 2011) en het aantal smartphone gebruikers is in hetzelfde tijdsbestek van 5,4 miljoen naar 6 miljoen gestegen.

Het gratis aanbieden van WIFI in horeca-gelegenheden is al een must. Het aanbieden van WIFI regiobreed biedt een grote meerwaarde, zeker in combinatie met de ontwikkeling van een regionale app met toeristisch recreatieve informatie gekoppeld aan vaarwegen.

Beoogd resultaat:

Een snel en goed toegankelijk WIFI netwerk in Noordoost Fryslân

Randvoorwaarden en kwaliteit

- Openbaar en eenvoudig toegankelijk
- Betrouwbaar
- Snel

Doorlooptijd project:

Kort

Investing (indicatief)

Geld: € 15.000 kosten projectleider

Overige kosten gedekt door individuele investeringen

Uren: 0,1 fte inzet projectleider

Koppelkans en cofinanciering

Provincie Fryslân - plannen voor digitalisering provinciebreed

Capaciteit (ureninzet)

Beoogd effect:

Betere informatie over mogelijkheden in Noordoost Fryslân

Afhankelijkheden:

- Bereidheid tot deelname
- Aanleg glasvezelnetwerk
- Onderdeel van een gastvrijheidscampagne Noordoost Fryslân

Betrokken partijen:

- Provincie Fryslân
- Gemeenten verenigd in ANNO
- Verenigde ondernemers
- De Friese ICT-innovatie Alliantie
- Kabelondernemingen

NEDERLANDS BUREAU
VOOR TOERISME & CONGRESSEN

[Terug naar inlogpagina](#)

WELKOM

Op Holland Mediabank stelt het [NBTC](#) digitaal materiaal beschikbaar voor de promotie van Nederland als bestemming voor vakanties en zakelijk bezoek.

U vindt hierin een collectie beelden die een indruk geven van de veelzijdigheid van Nederland. Wij stellen dit materiaal kosteloos ter beschikking, mits het beeld gebruikt wordt voor de promotie van Nederland als (zakelijk) toeristische bestemming.

U kunt gebruikmaken van de Holland Mediabank door u eerst te registreren. Heeft u vragen? Neem dan contact met ons op via: mediabank@holland.com

Referentiebeeld

www.hollandmediabank.com

Project 5.2: Regionale media- en beeldenbank

Probleem/uitdaging

Imagovorming en promotie geschiedt door vele 'actoren' en langs even zoveel kanalen, variërend van de websites van de ondernemingen, de VVV-activiteiten, free publicity, enz. Het is haast ondenkbaar maar evenmin wenselijk dat dit alles centraal te kunnen aansturen. De veelzijdigheid is ook de kracht. Om in deze dynamiek van promotie enigszins sturing te kunnen brengen is het zinvol een centrale beeldenbank te ontwikkelen waar alle regionale 'zenders' gebruik van kunnen maken. In deze beeldenbank kan al het materiaal worden gevonden dat multimediaal aangewend kan worden.

Beoogd resultaat:

Een vrij toegankelijke database van beeld en film uit de regio, te gebruiken door ondernemers uit de sector ter promotie van de regio en hun product. De mediabank laat de regio in de volle breedte zien binnen de gewenste thema's en identiteit.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Kwalitatief goed beeldmateriaal
- Rechtenvrij materiaal
- Kosteloze registratie en downloads

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: € 10.000

Uren: 2 maanden

Koppelkans en cofinanciering

- Opzet beeldenbank door Tourist Info Fryslân
- Dwaande

Beoogd effect:

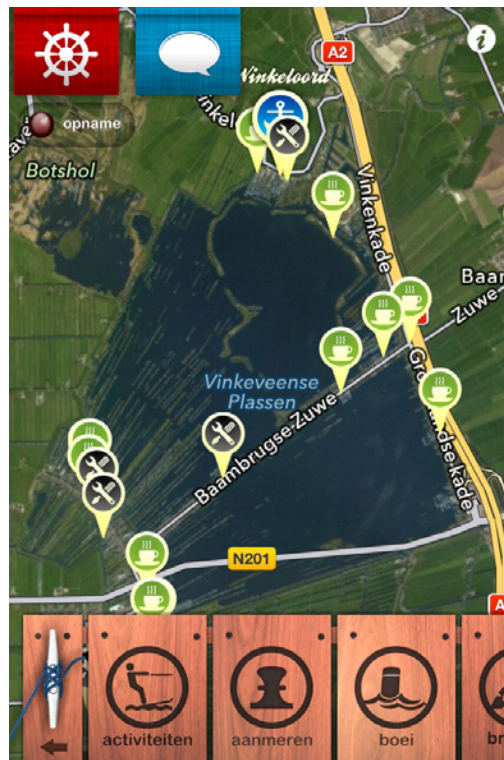
Toenemende bekendheid identiteit en toeristisch-recreatief product Noordoost Fryslân

Afhankelijkheden:

- Beschikbaarheid materiaal
- Voldoende kwaliteit aan beeldmateriaal
- Regelmatige update van het materiaal

Betrokken partijen:

- Regiomarketing/Dwaande
- Tourist Info Fryslân
- VVV

Referentiebeeld: Delta Gids, watersport app Deltagebied ontwikkeld in opdracht Promotie Zeeland Delta en Vaar App Vinkeveense plassen ontwikkeld in opdracht watersportbedrijf.

Project 5.3: Ontwikkelen App

Ontwikkeling van regionale vaar app met informatie relevant voor waterrecreant

Probleem/uitdaging

Het aantal tabletgebruikers in Nederland is in het eerste half jaar van 2012 naar 2,8 miljoen gestegen (1,7 miljoen in dec 2011) en het aantal smartphone gebruikers is in hetzelfde tijdsbestek van 5,4 naar 6 miljoen gestegen. Op dit moment is er geen duidelijke, overzichtelijke digitale informatie voor de waterrecreant over de recreatieve mogelijkheden op en aan het water en op de wal in Noordoost Fryslân.

Beoogd resultaat:

Een toegankelijke en overzichtelijke app die fungeert als kompas voor waterrecreanten om de regio Noord-oost Fryslân op het water en aan de wal te beleven. De app bevat informatie over bijvoorbeeld:

- Vaar- en kanoroutes
- Fiets- en wandelroutes nabij vaarwegen
- Musea en bijzonder culturele en natuurlijke parels
- Regionale festiviteiten en evenementen
- Bootverhuur
- Jachthavens
- Openbare aanlegvoorzieningen
- Brug en sluisbedieningstijden
- Watersportbedrijven als winkels met scheepsbenodigdheden en jachtservice voor o.a. motorreparatie
- Stranden
- Toeristische informatievoorzieningspunten
- Horeca
- Winkelaanbod

De app bevat geen nautische of navigatie informatie.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- App is geschikt voor meerdere platforms iOS, Android en Windows
- Betrouwbare informatie afgestemd op de vraag
- De app maakt gebruik van andere capaciteiten in tablet en smartphones als GPS en social media
- Kosteloos up to date informatie verkrijgbaar via Tourist Info Fryslân, VVV Lauwersland en Dwaande
- Onder regie aan te vullen door ondernemers

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: € 50.000

Uren: 4 maanden ontwikkelen app

Koppelkans en cofinanciering

- Toeristisch programma Friese Wadden
- Provincie Fryslân - Fryslân Card: op korte termijn wil de provincie een app en kortingskaart ontwikkelen. Het is van belang bij uitwerking van dit project eerst contact te zoeken met de projectleider van Fryslân Card over de koppelkansen.
- Netwerk Toekomst is een Duits-Nederlands samenwerkingsproject dat de Eems Dollard Regio (EDR) versterkt tot een dynamisch toeristisch gebied en de bekendheid van de EDR buiten de regio doet groeien. Een van de projecten in Netwerk Toekomst is het ontwikkelen van een website en app van routes waaronder vaarroutes gekoppeld aan toeristisch-recreatieve informatie als horeca, verblijf en evenementen: de Skipper. De Skipper moet 2013 gereed zijn en beoogd wordt dat er na 2013 meer regiogebonden versies uit zullen voortvloeien. Net als met de Fryslân Card is het zeer zinvol bij de

ontwikkeling van een app voor Noordoost Fryslân eerst contact op te nemen met Netwerk Toekomst.

Beoogd effect:

- Langer verblijf van waterrecreanten in Noordoost Fryslân
- Meer bestedingen aan de wal
- Up to date informatie

Afhankelijkheden:

Beschikbaarheid van up to date en betrouwbare informatie

Betrokken partijen:

- Beleef Fryslân
- Ondernemersvereniging ONOF/TOOL/Uytland
- VVV
- Dwaande
- Tourist info Fryslân
- Gemeenten verenigd in ANNO

Referentiebeeld

De Alde Feanen voordeelpas
www.veluwecard.nl

Project 5.4: Regionale kortingspas

Probleem/uitdaging

De toeristisch recreatieve producten in Noordoost Fryslân zijn vrij onbekend. Het gaat vaak om kleinschalige attracties en voorzieningen die bij elkaar een interessant totaalaanbod bieden aan de consument. Een manier om bij te dragen aan de versterking van het toeristisch-recreatief product en extra bezoek en extra bestedingen te genereren, is het uitgeven van een regionale kortingspas. De regionale kortingspas geeft kortingen op attracties, musea, bezoekerscentra, verblijfsaccommodaties, restaurants, rondvaartboten, watersportwinkels etc. Een andere invalshoek is juist te kiezen voor een regionale extra pas. Dat je niet korting maar juist iets extra's krijgt als je een product afneemt. Bijvoorbeeld bij huur van een boot krijg je een thermoskan koffie erbij.

Belangrijk bij de pas is de verbindende functie. Het doorgaans bijgeleverde informatieboekje over hoe en waar de pas te gebruiken, is een leidraad voor bezoekers om het gehele gebied te bezoeken. Daarmee wordt de regionale pas de wegwijzer voor Noordoost Fryslân en draagt bij aan een toename van het bezoek aan verschillende attracties en de beleving van de regio.

Het verdient de voorkeur om een regiopas te ontwikkelen die door participatie van het bedrijfsleven een zelfdragende constructie heeft.

Beoogd resultaat:

- Een regionale kortingspas. In het eerste jaar 40 bedrijven die meedoen aan de regionale kortingspas. Daarna een jaarlijkse toename van 5 bedrijven.

- Een toename aan bezoek in de regio
- Een betere bekendheid met het totale toeristische product Noordoost Fryslân

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Actieve deelname van ondernemers in de regio
- Spreiding van deelnemende bedrijven over de regio en diverse sectoronderdelen
- Aantrekkelijke kortingen en acties
- Kwalitatief goede gids
- Stevige promotie van kortingspas

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld:

- € 20.000 voor het aanjagen van de ontwikkeling van de regiopas
- € 50.000 voor opstart en promotie

Uren: 0,25 fte

Koppelkansen en cofinanciering:

- Provincie Fryslân - Fryslân Card: op korte termijn wil de provincie een app en kortingskaart ontwikkelen. Het is van belang bij uitwerking van dit project eerst contact te zoeken met de projectleider van Fryslân Card, waar de koppelkansen liggen.
- Ontwikkeling van een app voor het vaargebied
- Private ontwikkeling

Beoogd effect:

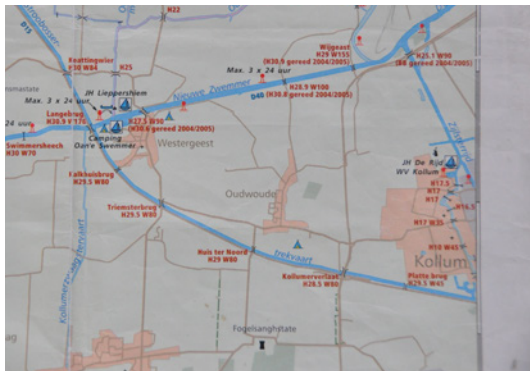
- Naamsbekendheid toeristisch-recreatief product Noordoost Fryslân
- Versterking samenhang regionaal toeristisch-recreatief product
- Extra bezoek en extra bestedingen

Afhankelijkheden:

- Deelname ondernemers
- Mate van promotie

Betrokken partijen:

- Ondernemer met eigen initiatief
- Ondernemersvereniging ONOF/TOOL/Uyland
- Beleef Fryslân
- Tourist info Fryslân
- Dwaande
- VVV

Referentiebeeld

Kaart Texel met tips en regiokortingen
Kollum 'valt' van de Friese Waterkaart

IJSSELMEER- EN RANDMERENKAART

€ 1,50

- ▶ BOOTVERHUUR
- ▶ JACHTHAVENS
- ▶ BEZIENSWAARDIGHEDEN BIJ HET WATER

DE LITS-LAUWERSMEERROUTE

“DE BRANDGANS”

FIETSEN IN NOORDOOST FRYSLÂN

Fietzen en wandelen langs de Lits-Lauwersmeerroute is een belevenis. Voor fietsers is het Fietsaanlooppuntgebied Noordoost Fryslân ontwikkeld. Het is gebaseerd op een fijnmazig netwerk van rustige paden en wegen, die bij elkaar komen in gezamenlijke knooppunten.

Op het knooppunt geeft een knooppuntbord of wijspijl de richting aan. De knooppunten zijn vaak knooppunten, waarbij in de omgeving een rustig gebied is. Het knooppuntgebied Noordoost Fryslân is ontwikkeld op de regio Noordoost Fryslân.

WANDELLEN IN NOORDOOST FRYSLÂN

Project 5.5: Regiovaarkaart

Ontwikkeling van regionale vaarkaart met toeristisch-recreatieve informatie voor de waterrecreant

Probleem/uitdaging

De regio staat niet volledig op de huidige beschikbare ANWB/VVV waterkaart van Friesland. Deze stopt halverwege Kollum. Voorheen bestond nog een wateratlas Groningen/Noord Friesland die de gehele regio besloeg. Deze is echter vervangen door een wateratlas Groningen/Drenthe en een wateratlas Friesland. Deze laatste geeft praktische nautische informatie als dieptes, brughogtes en jachthavens en aanlegplekken. Echter de atlas geeft geen duidelijk overzicht van de regio. En geeft ook geen nadere toeristisch-recreatieve informatie op de wal. Van de Lits-Lauwersmeer- en de Staande mast route is vanuit het Friese Merenproject een vaarroutekaart gemaakt met informatie over bezienswaardigheden en fiets- en wandelroutes. Echter dit zijn aparte kaarten en ze bestrijken niet de gehele regio. Om zowel waterrecreatieve als de landrecreatieve mogelijkheden in de regio goed voor het voetlicht te brengen is het zinvol een regiokaart te ontwikkelen.

Beoogd resultaat:

Een toegankelijke en overzichtelijke kaart waarop de watersporter duidelijk kan zien hoe de vaarroutes lopen en wat er op en aan het water te ondernemen en beleven is. De kaart bevat informatie over bijvoorbeeld:

- Vaar- en kanoroutes
- Fiets- en wandelroutes die starten bij of nabij vaarwegen
- Musea en bijzonder culturele en natuurlijke parels
- Bootverhuur
- Jachthavens

- Openbare aanlegvoorzieningen
- Watersportbedrijven als winkels met scheepsbenodigdheden en jachtservice voor o.a. motorreparatie
- Stranden
- Toeristische informatievoorzieningspunten
- Horeca
- Winkelaanbod

Het is een extra plus als de kaart ontwikkeld wordt in combinatie met een digitale ondersteuning via app of website. Door het opnemen van kleine QR-codes is vervolgens digitaal meer informatie beschikbaar. De kaart is niet bedoeld voor navigatiedoelinden. Het is echter een pre wanneer toch enige navigatie elementen als diepte (door middel van kleur, lichtblauw/donkerblauw) en brughogtes vermeld staan. Hierdoor is voor de waterrecreant zichtbaar of een route met zijn vaartuijg te beveren is.

Het is een optie de vaarkaart uit te breiden met tips en voordeelcoupons. Een dergelijke kaart zou goed te ontwikkelen zijn in combinatie met een regionale kortingspas. Het gehele 'product' zou daarmee zelfdragend kunnen worden.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrouwbare informatie afgestemd op vraag
- Kosteloos up to date informatie verkrijgbaar via Tourist Info Fryslân, VVV Lauwersland en Dwaande

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: € 50.000 euro

Uren: 6 maanden ontwikkelen kaart

Koppelkans en cofinanciering

- Toeristisch programma Friese Wadden
- Samen te ontwikkelen met app en/of regionale kortingspas

Beoogd effect:

- Duidelijke regioprofilering
- Langer verblijf van waterrecreanten in Noordoost Fryslân
- Meer bestedingen aan de wal
- Up to date informatie

Afhankelijkheden:

Beschikbaarheid up to date en betrouwbare informatie

Betrokken partijen:

- VVV
- Gemeenten in ANNO verband
- Route coördinator Marrekrite
- Tourist info Fryslân
- Ondernemersvereniging ONOF/TOOL/Uytland

Referentiebeeld:

Voorbeelden van evenementen binnen en buiten de regio

Project 5.6: Evenementen stimuleren, ontwikkelen en zichtbaar maken

Probleem/uitdaging

Evenementen en activiteiten trekken mensen. De pull factor van een evenement in een gebied zorgt vaak niet alleen voor meer directe en indirecte bestedingen tijdens het evenement maar genereert vaak ook combinatiebezoek of herhalingsbezoek. Wordt in de regio bijvoorbeeld een viswedstrijd georganiseerd, dan levert dat direct wat op voor de horeca en verblijfsrecreatie tijdens het evenement. Echter waarschijnlijk kent het evenement een grotere spin off. Vissers nemen hun gezin mee tijdens het evenement of combineren het met een langer verblijf. Of ze komen nog een keer terug om in de regio te vissen of te recreëren.

Het belang van evenementen geldt niet alleen voor grootschalige meeslepende evenementen. De kracht zit ook in het kleine, de unieke belevenis: toevallig op vakantie in een lokaal evenement belanden zoals bijvoorbeeld het bramenfestival Brommels. Die evenementen moeten dan wel bekend zijn. Ieder Fries dorp heeft zijn markten en dorpsfeesten. Waarvan de laatste vaak gepaard met kleinschalige culturele festiviteiten als toneeluitvoeringen. Maak bekend wat er al is. In de regio is al heel veel, breng dit beter onder de aandacht van de waterrecreant. Stel bijvoorbeeld een toeristische scheepvaartkalender samen van alle activiteiten langs en nabij de vaarwegen.

Naast jaarlijkse of tweejaarlijkse evenementen is het ook een pré een thema in een bepaalde tijdsperiode (weekend, week of jaar) uit te werken. Zo werd in 2009 40 jaar Lauwersmeer groots gevierd met tal van activiteiten. Een thema is een aantrekkelijke kapstok

voor diverse activiteiten en arrangementen. In de Noordoostpolder wordt jaarlijks het 'Uit je Tent' weekend gehouden. Voor een zeer reduceerd tarief mag gekampeerd worden op unieke plekken in de Noordoostpolder. Daarnaast is een uitnodigend programma opgezet om kunst, cultuur, theater, natuur, muziek, sport, spel en gastronomie van de polder te beleven en ervaren. Een soortgelijk 'uit je boot' thema biedt veel uitwerkingskansen voor Noordoost Fryslân. Daarnaast kan Dokkum haar Admiraliteit nog verder uitbouwen, ook in evenementen en thema's of bijvoorbeeld een kerstsloepentocht rond de Bolwerken organiseren.

Beoogd resultaat:

- Jaarlijks een regiobrede scheepvaartkalender van evenementen en activiteiten aan en nabij vaarwegen
- Meerdere kleinschalige evenementen die aansluiten bij de aard van de regio
- Thematisering

Randvoorwaarden en kwaliteit:

Actieve deelname van ondernemers in de regio

Doorlooptijd project:

Gedurende gehele periode

Investering (indicatief)

Geld:

- Afhankelijk van type evenement
- Aanjaaggeld ter beschikking stellen

Uren: Meerdere personen vanuit ieders betrokkenheid en drive organiseren bijeenkomsten ('duizend bloemen bloeien.....')

Koppelkans en cofinanciering

- Arrangementen
- Regionale kortingspas

Beoogd effect:

- Naamsbekendheid toeristisch-recreatief product Noordoost Fryslân
- Versterking toeristisch-recreatief product
- Extra bezoek of langer verblijf en extra bestedingen

Afhankelijkheden:

- Financiering
- Kapitaalkrachtige partners
- Goede promotie/VVV-organisatie

Betrokken partijen:

- VVV
- Dwaande
- Beleef Fryslân
- Tourist Info Fryslân
- Ondernemers (verenigingen)

Referentiebeeld:
Overzicht Blauwe Vlaggen in Nederland

4.6 Thema 6 Duurzaamheid

Project 6.1: Convenant duurzaamheid

Probleem/uitdaging

Duurzaamheid wordt steeds belangrijker in het keuzeproces bij consumenten. Steeds vaker kijken consumenten naar herkomst of manier van werken van een bepaald product of bedrijf. Ook bij toeristen en recreanten groeit het bewustzijn over de gevolgen van het vakantie gedrag. Bij Duitse toeristen geldt, sterker dan bij Nederlandse toeristen, dat de mate van duurzaamheid van de vakantiebestemming een rol speelt bij de keuze. Inspelen op duurzaamheid en het zichtbaar maken van duurzaamheid is daarom van steeds groter belang. Keurmerken zijn hierbij een middel. In de toeristisch-recreatieve sector zijn de Green Key en de Blauwe Vlag de toonaangevende keurmerken. Blauwe Vlag is het keurmerk voor schone stranden en jachthavens en Green Key voor horeca en recreatie. Specifiek in het waddengebied bestaat het keurmerk Waddengoud voor duurzame producten en diensten uit het waddengebied. Fryslân heeft in vergelijking tot de rest van Nederland weinig Blauwe Vlaggen, in Noordoost Fryslân wappert er niet één. Wat Green Key betreft redt één varende tjalk met een gouden Green Key de eer van de regio. Het ontbreken van de keurmerken wil niet persé zeggen dat er in de regio minder duurzame ondernemingen zijn, het is alleen vaak niet zichtbaar gemaakt. Voor het profileren van de regio Noordoost Fryslân als duurzame watersportbestemming moeten toeristisch-recreatieve ondernemingen gestimuleerd worden een keurmerk te behalen. Een convenant zoals afgesloten in Rivierenland kan daarbij een

praktisch instrument zijn. In Rivierenland hebben 11 gemeenten een convenant Duurzaamheid gesloten met ondernemers in recreatie en toerisme. De bedrijven spannen zich in om een Blauwe Vlag of Green Key te behalen. De overheid spande zich in om de controledruk te verlagen op bedrijven die over een Green Key of Blauwe Vlag beschikken.

Beoogd resultaat:

Convenant duurzaamheid in toeristisch-recreatieve sector

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrokkenheid alle 6 gemeenten
- Betrokkenheid ondernemers
- Promotie voor het keurmerk in de regio

Doorlooptijd project:

Kort

Investering (indicatief)

Geld: € 20.000 financiële bijdrage in de kosten in het eerste jaar voor kosten van deelname aan het keurmerk.

Uren:

- 100 uur project coördinatie
- enige uren per gemeente voor begeleiding convenant (bestuurlijke en ambtelijke aanwezigheid bij bijeenkomsten en gezamenlijk opstellen van convenant op basis van eerdere voorbeelden)

Koppelkansen en cofinanciering

- Fiscale aftrekregelingen MIA-VAMIL en EIA

- Koplopersproject 'Duurzaam Ondernemen'
- Duurzaam ondernemen bij ANNO ambitieproject Duurzaam Noordoost

Beoogd effect:

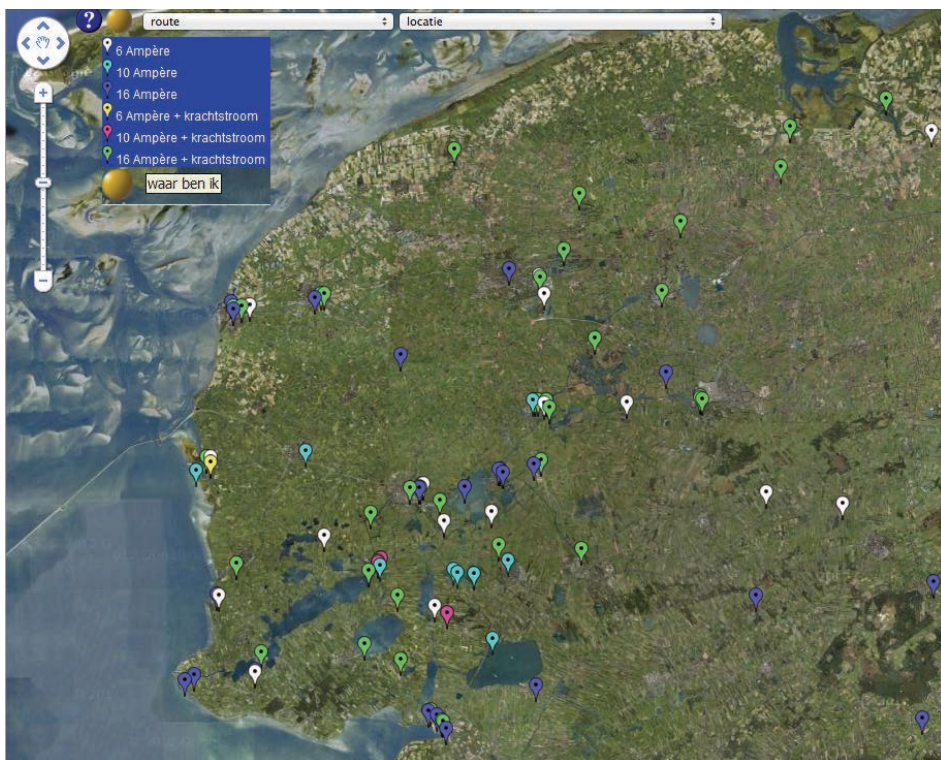
- Verbeteren van de duurzaamheidsprestaties van bedrijven in de horeca-, recreatie- en watersportbranche
- Duurzame regio zichtbaar maken voor consument
- Kans voor gemeenten om een concrete invulling te geven aan hun duurzaamheidsbeleid

Afhankelijkheden:

Bereidheid tot deelname ondernemers en (watersport-)verenigingen

Betrokken partijen:

- Gemeenten verenigd in ANNO
- Provincie Fryslân
- ANNO Duurzaamheidscoördinator
- Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit (KMKV)
- Belangenorganisaties; RECRON, HISWA

Referentiebeeld

Overzicht walstroompunten elektrisch varen in Fryslân

Projectenboek Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025

Project 6.2: Regio dekkend netwerk elektrisch varen

Probleem/uitdaging

Zorgeloos stil en schoon varen in Noordoost Fryslân. Een statement dat past bij de identiteit en aard van de regio. De ANNO ambities voor duurzaamheid zijn groot. Waterrecreatie kan aan duurzame mobiliteit haar steen bijdragen. Om de elektrisch varende waterrecreant welkom te heten en te ontzorgen, is een regiodekkend netwerk van laadpunten in Noordoost Fryslân de uitdaging en vooral een kans. Zodra een goed netwerk van laadpunten langs vaarroutes aanwezig is, zijn bootverhuurders geneigd hun huurders die routes te adviseren, wat een toename van verhuurkruisers genereert.

Beoogd resultaat:

Regiodekkend netwerk van kwalitatief goede laadpunten voor elektrisch varen.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrokkenheid alle 6 gemeenten
- Betrokkenheid ondernemers
- Kwalitatief goede (krachtstroom) laadpunten op circa 15 km afstand van elkaar.

Doorlooptijd project:

Kort

Investing (indicatief)

Geld: € 20.000 voor cofinanciering bij provinciale bijdrage.

Uren:

- SEFF kan inventarisatie uitvoeren naar gewenste locaties laadpunten en technisch adviseren over plaatsen laadpunten.
- 15 uur begeleiding per gemeente om ondernemers en (watersport-)verenigingen te benaderen voor deelname.

Koppelkans en cofinanciering

- Subsidie voor elektrische oplaadpunten - provincie Fryslân
- Duurzame mobiliteit bij ANNO ambitieproject Duurzaam Noordoost
- Elektrisch varen op en rond Noordelijke 11 steden vaarroute
- Blauwe TOP's (+)

Beoogd effect:

- Verduurzaming van waterrecreatie
- Bijdrage duurzame mobiliteit in Noordoost Fryslân

Afhankelijkheden:

Bereidheid tot deelname ondernemers en (watersport-)verenigingen

Betrokken partijen:

- Gemeente Ferwerderadiel
- ANNO Duurzaamheidscoördinator
- Stifting Elektrysk Farre Fryslân (SEFF)
- Provincie Fryslân
- Marrekrite
- LEF (Leefbaar met energie Feanwâlden)

Mede mogelijk gemaakt door: en

DONG
energy

 Solar Challenge
WORLD CUP FOR SOLAR POWERED BOATS

WWW.DONGENERGYSOLARCHALLENGE.NL
8 t/m 14 juli 2012

PROGRAMMABOEKJE

DONG energy   **The Sun Factory** building the solar future   provinsje fryslân provincie fryslân   **energy valley**

Project 6.3: Evenementen en pilots in de regio met zon- en windenergie in combinatie met waterrecreatie

Probleem/uitdaging

In aansluiting op zorgeloos stil en schoon varen in Noordoost Fryslân biedt de regio een goed platform voor evenementen of pilots met een duurzaam thema. Zoals gemeente Tytsjerksteradiel die in de zomervakantieperiode haar elektrische gemeente auto beschikbaar stelt voor toeristen en recreanten. Een succesvolle pilot. Ook zou de regio goed kunnen aansluiten bij bestaande evenementen zoals de Solar Challenge. Deze tweemaaljaarlijkse zonnebootrace doet ook Dokkum als tussenstop aan. Verder valt te denken aan ontwikkeling van e-only arrangementen met combinatieroutes van elektrische fiets, wandelen en elektrisch varen.

Overeenkomstig de provinciale ambities voor windenergie zal de focus liggen bij zonne-energie. In Noordoost Fryslân komt alleen kleinschalige windenergie in beeld. Op het gebied van waterrecreatie kan aan de inzet of toepassing van solitaire windprojecten bij evenementen of in het buitengebied gedacht worden.

Beoogd resultaat:

Realiseren evenementen en pilots met als thema zon- of windenergie in combinatie met waterrecreatie.

Randvoorwaarden en kwaliteit:

- Betrokkenheid alle 6 gemeenten
- Betrokkenheid ondernemers

Doorlooptijd project:

Gedurende gehele periode

Investering (indicatief)

Geld: PM

Uren: PM

Koppelkansen en cofinanciering

ANNO ambitieproject Duurzaam Noordoost

Beoogd effect:

Verduurzaming van waterrecreatie

Afhankelijkheden:

- Mate van profilering als 'electric only' regio
- Samenwerking met kennisinstellingen en bedrijven

Betrokken partijen:

- Ondernemers
- Gemeenten verenigd in ANNO
- ANNO Duurzaamheid coördinator
- Plattelandsprojecten

Bijlage 1 Overzichtstabel projecten visie waterrecreatie Noordoost Fryslân

	Identiteit	Sloep- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Water en land verbinden³																		
Regiodekkend netwerk van Blauwe Tops	2	4	2	4	4	4	0	4	4	4	4	4	40	6	0	O	G	K
Horeca langs waterwegen stimuleren	4	4	2	0	4	0	2	4	0	4	4	4	32			P	G	M
Parels (cultuurhistorische objecten) oppoetsen en beter ontsluiten voor waterrecreanten	4	4	2	2	4	0	0	4	0	2	4	4	30			O/P	M	K
Admiraliteit Dokkum uitbouwen	4	2	2	0	4	4	0	4	0	2	4	2	28	4	0	PPS	K	K

³ Groen: Project uitgewerkt in projectfiche. Enkele projecten zijn gebundeld in één projectfiche.
Blauw: Project van belang voor visie waterrecreatie, uitgewerkt in ander verband private of particulier.

	Identiteit	Sloop- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Ontwikkelingsplan oud pakhuis naar informatiecentrum en aanlegplek	4	4	4	0	4	0	2	4	0	2	4	4	32			PPS	M	M
Opwaarderen Gerkesklooster en verbinding Lauwers	2	4	2	4	4	0	2	4	0	2	4	2	30	1	0	O/P	G	K
Waddengebied beleven, transferpunt bij het Wad (vanuit de boot, vissen, wadlopen, dagje eiland)	2	4	4	0	4	4	0	4	4	2	4	4	36	1	0	P	M	K
Ontwikkelen mogelijkheden sportvisserij (toegankelijkheid visoevers)	4	2	4	0	4	0	0	4	2	2	2	2	26	1	0	O	K	M
Realiseren camperplekken aan waterwegen	0	2	4	0	4	0	0	2	0	2	2	4	20			O/P	K	K
Verblijfsaccommodatie langs en/of nabij waterwegen	2	2	4	0	4	0	0	2	0	4	4	4	26			P	M	L
Voorzieningen voor rondvaartboten (+ toegankelijkheid)	2	0	4	4	4	0	0	4	0	4	4	4	30	1	0	O	G	M
Beleven opvaarten en achterland	4	4	4	0	4	0	0	4	0	4	4	4	32			O	M	M
Bereikbaarheid naar het water, relatie Eelde, ook trein	2	4	4	2	4	2	0	4	0	2	4	2	30			O/P	K	L
Dorpen betrekken (langs Dokkumer Ee en 11 stedenvaarroute en verbindingen project Wetterwâlden- Bûtenfjild)	2	4	4	0	4	2	0	4	2	2	2	4	30			O	K	M
Ontwikkeling Westergeest	2	4	4	0	4	0	2	2	2	2	2	2	26			O/P	G	M
Ontwikkelen recreatiegebied Ljeppershiem (fierljeppen)	2	4	4	0	4	0	0	2	0	2	0	2	20			O	G	M
Multifunctionele voorzieningen creëren	2	4	4	0	4	0	0	2	2	4	2	2	26			O/P	G	L
Ontwikkeling verblijfsaccommodatie bij aan Lits Lauwersmeer route bij Noard Burgum, Eastermar en Sumar	2	4	4	0	4	0	2	2	0	4	4	4	30			P	G	L
Ontwikkeling recreatiebungalow Driezum	2	2	4	0	4	2	2	2	0	4	4	4	30			P	G	L
Ontwikkeling verblijfsaccommodatie Burdaard (bungalowpark en hoteluitbreiding)	2	2	4	0	4	2	2	2	0	4	4	4	30			P	G	
Minicamping Wânswerterfeart	2	2	4	0	2	0	2	2	0	2	4	4	24			P	G	
Ontwikkeling haven en camping Stroobossertrekfeart	2	2	2	0	4	0	2	2	0	2	4	4	24			P	G	
Uitbreiding haven Suwâld met passantenplaatsen	2	4	0	0	4	0	2	2	0	2	2	4	22			P	G	
Rondvaarten gericht op natuur	2	2	4	0	4	2	0	4	2	4	0	2	26			P	K	K
Ontwikkeling (permanent) wonen aan het water bij Eeltsjemar	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	4	0	8	P	G	L

	Identiteit	Sloop- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Ontwikkeling verblijfsrecreatie en dagattractie bij Eeltsjemar	2	2	4	0	4	0	0	2	0	2	2	4	22			P	G	L
Slecht weerverzorging (waterpretpark)	2	4	4	0	4	2	2	2	2	4	4	4	34	5	0	P	G	L
Plan saunacomplex Wide le in Burgum	0	4	4	0	4	2	2	4	0	4	4	4	32			P	G	L
Activiteiten voor jeugd. Vloten bouwen, viswedstrijdjes	2	0	4	0	4	0	0	4	2	2	2	2	22			P	K	K
Werkgelegenheidsproject voor opknappen tweede hands boten, NOF als marktplaats voor tweedehands boten.	2	2	2	0	2	0	4	2	2	4	4	2	26			O/P	K	K
Infocentrum it Fryske Gea Noarderleech	4	2	2	0	4	4	2	4	0	2	2	4	30			P	G	M
Waddeninfocentrum bij Holwerd	4	2	2	0	4	4	2	4	0	2	2	4	30			O	G	L
Meevaren met vissers	0	2	2	0	4	0	2	2	2	0	0	2	16	0	3	P	K	K
Buitendijkse camperplaatsen	2	0	2	0	4	4	2	2	0	0	4	2	22			O	K	K
Vrij kamperen aan het water	2	0	2	0	4	0	2	0	0	0	0	2	12	2	0	O	K	K
timesharing van NOFrieze botenvloot	2	0	4	0	2	0	4	4	2	2	2	2	24			P	K	M
Koppeling zorg en waterrecreant. Minder validen watersporters ontzorgen	0	4	4	0	2	0	4	4	0	2	2	4	26			O/P	M	K
Ontwikkeling dagrecreatieve voorziening bij strand de Leien	0	4	4	0	4	0	4	4	0	2	2	2	26			PPS	G	K
Vaarwegen verbinden																		
Extra vaarroute middels de Súd le (verbinden met Oostmahorn)	4	4	2	4	4	4	0	2	0	2	4	2	32	8	0	O	G	M
Verbinding Leeuwarden-Nije Swemmer door Bûtenfjild	2	4	2	4	2	4	0	2	4	2	4	4	34	4	0	O	G	M
Ontsluiten NOF naar Wadden middels extra sluis bij Holwerd	4	2	4	4	2	4	0	0	0	4	4	2	30	1	6	O	G	M
Lits Lauwersmeerroute staande mastroute	2	0	4	0	0	0	2	4	0	2	2	2	16	1	1	O	G	M
Opvaarten Holwerd, Hallum, Ferwert en Moddergat bevaarbaar voor Cm klasse	4	4	2	4	4	4	0	2	0	2	4	4	34	1	0	O	G	M
24 uren bediening sluisen	4	2	2	4	0	0	0	2	0	0	2	2	18	2	8	O	M	M
Op diepte baggeren vaarwegen (bij Lits Lauwersmeer route)	4	4	4	4	0	0	0	0	0	2	2	4	24	1	0	O	M	L
Verlengen sluis bij Zoutkamp (max =10m)	0	4	2	4	2	4	0	2	0	2	4	4	28	1	0	O	G	L

	Identiteit	Sloep- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Ontwikkelen doorvaart Achtkarspelen	4	4	2	4	4	0	2	2	0	2	4	2	30			O	G	M
Ontwikkelen opvaarten T-diel, Dantumadiel en Achtkarspelen	4	4	2	4	4	2	2	2	0	2	2	0	28			O	G	L
Ontwikkelen rondje Rinsumageest (doorsteek Burdaard/Dokkumer Ie naar Eeltsjemaar, vaart naar Aldtsjerk bevaarbaar maken)	4	4	2	4	4	2	2	2	0	2	2	0	28			O	G	L
Sluis bij gemaal Vijfhuizen	2	0	2	4	2	4	0	0	0	2	2	2	20	0	5	O	G	L
Zelfbedienbare bruggen	2	0	4	4	2	0	0	2	0	0	2	2	18	0	1	O	G	K
Overzet bij Wad	2	2	2	4	2	4	0	4	0	2	0	2	24	0	2	O	G	L
Dwars door Kollum realiseren	2	4	2	4	4	4	0	4	2	2	4	4	36	0	2	O	G	M
Buitenposter Vaart voor de boezem leggen	4	4	0	4	2	0	0	2	0	1	2	2	21			O	G	M
Verbeteren brugbediening	4	4	4	4	2	0	0	2	0	2	4	4	30			O	M	K
Verbetering kanoinfrastructuur; o.a. Zijl en Syl routes en nieuwe route Kootstertille-Buitenpost	2	0	4	2	2	0	0	2	0	0	0	2	14			PPS	M	K
Bijzondere Bestemmingen																		
Wetterwâlden duurzaam ontsluiten (ecotransferia)	4	4	2	4	4	4	2	2	4	2	4	4	40	6	0	PPS	G	M
Ontwikkelen Hoek van de Bant (chill plek kitesurf en aanlegsteigers)	4	4	4	0	4	4	0	2	4	2	2	4	34	1	0	O/P	G	K
Ontwikkeling strand bij Oostmahorn	2	2	4	0	4	4	0	2	0	2	0	2	22	2	0	PPS	G	K
Ontwikkelen Holwerd. Strand en binnen- en buitenhaven (havens Waddenzee)	0	4	2	0	4	4	2	4	2	4	4	4	34	6	3	PPS	G	M
Geef Moddergat haar rede terug	4	2	4	0	4	4	0	4	0	2	2	4	30	1	0	PPS	G	M
Ontwikkeling It Noarderleech	4	2	2	0	4	4	2	4	2	2	2	4	32			O/P	G	K/M
Ontwikkel Wadloopcentrum	4	2	2	0	4	4	2	2	2	2	4	4	32			PPS	G	M
De Mieden (Achtkarspelen) recreatief ontsluiten en verbinden	4	2	2	0	4	4	0	2	2	2	2	2	26			O	G	M
Versterken Lauwersmeer als toegangspoort	2	2	2	2	4	4	4	4	0	2	4	4	34			PPS	G	K
Zone ontwikkeling rond Burgum, ontwikkeling Burgumermar	4	4	4	0	4	0	2	2	0	4	4	4	32	6	0	PPS	G	M

	Identiteit	Sloep- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Masterplan Dokkum	4	4	4	4	4	4	2	4	0	2	4	4	40			PPS	G	K
Masterplan Earnewâld	4	4	4	0	4	4	2	4	0	2	4	4	36			PPS	G	K
Kollum Watersportdorp	4	4	4	4	4	4	2	4	0	2	4	4	40			PPS	G	M
Voortborduren op bestaande ontwikkelingen in watersportkernen; Aldtsjerk, Eastermar, Burdaard	4	4	4	4	4	4	4	2	0	2	4	4	40			PPS	G	L
Dwars door Burgum	2	4	4	4	4	0	2	2	0	2	2	2	28			PPS	G	L
Grutte Wielen ontwikkelen	2	4	4	0	4	0	2	2	0	2	2	2	24			PPS	M	L
Onderzoek mogelijkheden evenementen in Moddergat	4	2	4	0	4	4	2	4	0	2	4	2	32			P	K	K
ontwikkeling Trynwâlden	4	4	4	2	4	4	4	2	0	2	4	4	38			P	K	K
Plan herintroductie zeeforel in Lauwersmeer	4	2	2	0	4	4	2	4	2	2	2	2	30			PPS	G	L
Onderling verbinden																		
Bijeenkomsten, contactdagen en excursies (ondernemers kennen elkaar en elkaars aanbod)	2	4	4	0	4	0	4	4	2	2	4	4	34	5	0	PPS	K	K
Aanbod koppelen, stimuleren samenwerking en ontwikkeling arrangementen door ondernemers	2	4	4	0	4	0	4	4	2	2	4	4	34	4	0	P	K	K
Stimuleren en faciliteren kennisoverdracht	2	2	4	0	4	0	4	2	2	2	4	4	30	3	0	O/P	K	K
Ontwikkelen gastvrijheid en gastheerschap van ondernemers	2	4	2	0	0	0	4	2	2	2	4	4	26			PPS	K	M
Specifiek ontwikkelen land/water arrangementen	2	4	4	0	4	2	4	2	2	2	4	4	34			P	K	K
Watersportgebonden bedrijvigheid stimuleren (lieft bij elkaar dit werkt versterkend)	2	4	4	2	4	0	4	2	2	4	4	4	36			PPS	K	K
Faciliteren wonen in combinatie met werken aan het water	2	4	4	0	2	0	4	2	2	4	2	4	30	1	0	O/P	K	K
Uitbreiding jachtbouwbedrijf in Noard Burgum	2	2	4	0	0	0	2	2	0	4	4	4	24			P	G	K
Structureel regulier watersportoverleg van ondernemers en overheden	2	0	2	0	0	0	4	2	0	2	4	4	20			PPS	K	K

	Identiteit	Sloop- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Samenwerking met onderwijs via Kenniswerkplaats	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	4	2	12			PPS	K	K
Regionaal opleidingscentrum voor watersport	2	0	0	0	0	0	2	0	0	2	4	2	12			O	G	M
Jeugd schoolzeilen	2	4	2	0	0	0	2	2	0	2	4	2	20	1	0	P	K	K
Benut het Waddenfonds en zoek combinatie met ontwikkelingen in omringende regio's.	0	0	2	0	0	4	0	0	0	2	2	4	14	2	0	O		M
Benutten fondsen voor elektrisch varen	0	0	0	0	0	0	0	4	2	2	2	4	14	1	0	O		M
Benutten gebiedsontwikkeling in combinatie met centrale as	0	0	0	2	2	0	2	0	2	2	4	4	18			O		M
Gelden derden aanboren om groei te bevorderen	4	4	0	0	0	0	0	0	0	2	4	4	18	1	0	O		K
Combineren initiatieven met subsidiabele projecten (sud ie/vissteigers)	0	0	4	0	0	0	0	0	2	2	4	4	16			PPS		M
Sluit bij nieuwe initiatieven aan bij wat er is	4	4	4	0	0	0	0	0	2	2	4	4	24			O/P		K
Promotie en positionering																		
Stimuleren unieke jaarlijkse evenementen (zoals WADwandelvierdaagse)	2	2		0	4	0	2	4	2	2	4	4	26			O	K	K
Coördineren evenementen via evenementenkalender	2	4	2	0	2	0	2	4	0	2	2	4	24	3	0	O	K	K
Neutraal info op regio niveau, digitaal en persoonlijk contact en advies	2	4	4	0	2	0	2	4	0	0	2	4	24	3	0	O	K	K
Instellen promotiegroep (VVV?)	2	2	4	0	2	0	2	4	0	0	2	2	20	1	6	PPS	M	K
Natuurgebieden als pijlers (Waddenzee als internationale trekker)	4	4	2	0	4	4	2	4	2	0	0	4	30			O		K
Vogeltrekroute	4	4	4	0	2	4	2	4	2	0	0	2	28			O		K
Toeristische info actief aanbieden verrassende info op het water	2	2	4	0	4	0	2	4	0	2	4	4	28			O	K	K
Ontwikkelen apps	2	4	2	0	4	4	2	4	2	2	4	4	34			P	M	K
De regio promoten als aantrekkelijke vaarregio goed bereikbaar vanuit omringende regio's	2	4	4	2	4	0	2	4	0	2	2	2	28			PPS	M	K
Eigen regiovaarkaart	2	4	2	2	4	4	2	4	0	2	2	4	32			PPS	M	K
Beschikbaarheid WIFI in de regio	2	4	4	0	4	0	2	4	0	2	4	4	30			PPS	M	K

	Identiteit	Sloop- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Doelgroep gerichte gebiedsreclame	4	4	4	2	4	0	2	4	0	2	2	4	32			PPS	M	K
Beelden delen, identiteit uitdragen. 1 databank van film en foto voor iedereen toegankelijk	2	0	4	0	4	0	2	4	0	0	4	4	24			PPS	K	K
Elfstedenarrangementen	2	2	0	2	4	0	2	4	0	2	4	4	26			P	K	K
Kaart met koppelpunt naar OV, wandel en fiets en infopunten in achterland	2	2	4	0	4	0	4	4	0	2	2	2	26			PPS	M	K
Over water naar evenementen	2	4	2	2	4	0	0	4	0	0	2	2	22			O/P	K	K
Gidsen pool voor de; waterverhalen, natuur, cultuur(op eigen boot) (groepsboot)	4	4	2	0	4	0	0	4	0	0	2	2	22			O/P	K	M
Voor slechtweer voorziening combinatie zoeken met lokale sportscholen die hebben ook vaak sauna	2	2	2	0	4	0	2	4	0	2	4	2	24			P	K	K
Ontwikkeling regionale kortingspas	4	4	2	0	2	2	4	4	0	2	4	4	32			PPS	M	M
Scheepvaartkalender met activiteiten en evenementen in de regio (lokale evenementen breder voor voetlicht brengen)	2	4	4	2	4	0	2	4	0	2	2	4	30			PPS	K	K
Evenementen gericht op Duitsers	2	4	4	0	2	0	2	4	0	2	2	2	24			P	M	K
Evenement bijvoorbeeld waterzeskamp tussen dorpen - Fryslân Vaart bereik via zichtbaarheid op internet vergroten	2	4	4	2	4	0	2	4	0	2	2	2	28	0	1	PPS	M	K
structuren verkennen en verbinden op gebied promotie	2	4	4	0	4	4	4	4	0	4	4	4	38			PPS	M	K
promotie nieuwe product markt combinaties inkomend toerisme	2	2	4	0	2	4	4	4	0	2	2	2	28			PPS	M	M
Duurzaamheid																		
e-regio	2	2	2	0	2	0	0	4	4	2	4	4	26	1	0	O	M	M
Betere regie duurzame overheid	2	0	2	0	2	0	2	2	4	2	4	4	24	2	0	O	K	K
Stimuleren Blauwe Vlag en Green Key, Waddengoud	4	2	0	0	2	4	4	4	4	0	2	4	30	1	0	PPS	K	K
verhuur e-scooters en e-fietsen	2	4	2	0	4	0	2	4	4	4	4	2	32	1	2	PPS	K	M
coöperatie groen energie	0	0	4	0	0	0	4	4	4	4	4	2	26			PPS	G	M

	Identiteit	Sloop- en campervaarder	Subdoelgroepen	Vaarwegen verbonden	Water en land verbonden	Bijzondere bestemmingen	Onderling verbinden	Promotie & positionering	Duurzaamheid	Werkgelegenheid	Katalysator	Draagvlak	TOTAAL	Atelier positief	Atelier negatief	Trekker (Overheid, Private, PPS)	Investeringsomvang (Klein , 50.000, Middelgroot 50.000-500.000, Groot >500.000)	Doorlooptijd (kort, middellang, lang)
Elektrisch varen, pilot electric only bij Bûtenfjild	0	4	0	0	4	4	2	4	4	4	4	4	34	6	0	PPS	G	M
Regiodekkend netwerk voor elektrisch varen	0	4	2	0	2	0	4	4	4	4	4	4	32			PPS	K	M
E-dagtripje e-auto (huur), e-varen (rond Grote Wielen en Bûtenfjild)	2	2	2	2	4	4	4	4	4	4	4	2	38			P	K	M
leegstaande woning/gebouwen als betaalbare overnachting	4	2	2	0	4	0	4	4	2	2	4	2	30			PPS	G	M
gebruik maken van zon/wind energie	0	4	2	0	2	0	4	4	4	0	4	2	26			O	M	K
Koplopersproject vanuit duurzaamheid koppelen aan waterrecreatie	0	0	4	0	2	0	4	4	4	0	2	2	22			O	K	K
ambitie recreatief groen voortbewegen in regio	2	2	0	0	2	0	2	4	4	0	2	2	20			O	M	K
Project Elektrisch varen Ferwerderadiel -Tytsjerksteradiel	2	2	4	0	4	4	4	4	4	2	4	4	38			PPS	M	K

Colofon

provinsje fryslân
provincie fryslân

Mei mooglik makke
troch de provinsje Fryslân

Opdrachtgever

Kollumerland c.a.

Titel van het project

Land en water verbonden

Datum

maart 2013

Projectgroep

De heer T. Boorsma, Gemeente Kollumerland c.a.

De heer J. Bijlsma Gemeente Kollumerland c.a

Mevrouw G. Zeinstra Gemeente Ferwerderadiel

De heer B. Hulsman Provincie Fryslân

De heer S. Hoekstra Provincie Fryslân

Mevrouw T. Bergsma Gemeente Tytsjerksteradiel

De heer B. Dijkstra Gemeente Dongeradeel

Mevrouw G. Kraak Gemeente Dantumadiel

Mevrouw A. van der Meulen Gemeente Achtkarspelen

Projectteam

De heer Th. de Bruin

Mevrouw H. Schmeink

Mevrouw S. Rosendaal - Illustraties

Hanneke Schmeink RECREATIE

Reidkraach 8

NL - 8465 RS Oudehaske

T: 06 27 27 07 69

E: info@hannekeschmeink.nl

W: www.hannekeschmeink.nl

NL RNT

d'Almarasweg 143

NL - 6525 DV Nijmegen

T: 024 355 5985

M: 06 55 85 43 23

E: theodebruin@nlrnt.nl

W: www.nlrnt.nl

© Hanneke Schmeink RECREATIE Niets uit dit rapport of bijbehorende tekeningen mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder schriftelijke vermelding van de opdrachtgever en Hanneke Schmeink RECREATIE, noch mag het zonder bronvermelding worden gebruikt voor enig ander doel dan waarvoor het is vervaardigd.

